

Bijlage b bij agendapunt 4.1/11DB02

transnationale Universiteit Limburg
in samenwerking met
Katholieke Universiteit Leuven
Master in de rechten
(master)

4 januari 2011

NVAO: Toets Nieuwe Opleiding

Adviesrapport

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Inleiding en verantwoording	5
	2.1 Inleiding en verantwoording	5
	2.2 Samenstelling commissie	5
	2.3 Werkwijze commissie	6
	2.4 Totstandkoming domeinspecifiek leerresultatenkader	7
3	Beschrijving van de opleiding	9
	3.1 Algemeen	9
	3.2 Profiel instellingen	9
	3.3 Profiel opleiding	10
4	Beoordeling per onderwerp en facet	13
	4.1 Doelstellingen opleiding	13
	4.2 Programma	18
	4.3 Inzet van personeel	27
	4.4 Voorzieningen	31
	4.5 Interne kwaliteitszorg	34
	4.6 Conditie voor continuïteit	37
5	Overzicht oordelen	40
	Bijlage 1 – Samenstelling commissie	41
	Bijlage 2 – Programma vraaggesprekken en locatiebezoek	43
	Bijlage 3 – Overzicht geraadpleegde documenten en bronnen	45
	Bijlage 4 – Lijst keuzevakken	47
	Bijlage 5 – Domeinspecifiek leerresultatenkader	49
	Bijlage 6 – Lijst met afkortingen	51

1 Samenvattende conclusie

De voorgedragen masteropleiding behelst een aantrekkelijk programma, dat zich met een specialistische (Overheid en recht) en een generalistische afstudeerrichting (Rechtsbedeling) onderscheidt van wat elders aan juridische opleidingen in Vlaanderen wordt aangeboden. De commissie denkt dat de opleiding vooral aantrekkingskracht zal blijken te hebben op studenten uit de regio en mogelijk ook nog - zij het in beperkte mate – uit het direct aanpalende Duits- en/of Franstalige gebied.

De **doelstellingen** van de opleiding (in termen van beoogde eindkwalificaties) sluiten, naar het oordeel van de commissie, aan bij internationaal geaccepteerde beschrijvingen van een master. De commissie tekent daar wel bij aan dat de te behalen eindkwalificaties op het punt van 'internationale dimensie' en 'interdisciplinariteit' in het aanvraagdossier in te ambitieuze termen zijn gesteld. De internationale (Europese en rechtsvergelijkende) dimensie die in het aanvraagdossier sterk is aangezet, blijkt feitelijk neer te komen op aandacht voor de doorwerking van internationale recht in de nationale rechtsorde, waarvan kennisneming en besef van de reikwijdte daarvan eigenlijk voor elke rechtenstudent een *conditio sine qua non* is, ongeacht welke rechtenopleiding wordt gevolgd, zo meent de commissie.

De interdisciplinaire dimensie in het programma, daarenboven, blijkt niet veel verder te reiken dan een 'schakelen tussen verschillende rechtsgebieden' - wat in het juridisch bedrijf een heel gebruikelijk fenomeen is, zelfs een basisvaardigheid kan worden genoemd - en maar heel weinig betrekking heeft op overschrijding van de rechtswetenschap naar andere disciplines, zoals politieke wetenschap, bestuurskunde en economie.

Ook de profilering van de opleiding als opleidend tot juridisch specialist, waar het de afstudeerrichting 'Overheid en recht' betreft, en tot juridisch generalist, waar het de afstudeerrichting 'Rechtsbedeling' betreft, zou naar het idee van de commissie door de instelling in de presentatie van de opleiding beter dienen te worden gecommuniceerd en programmatisch nog wat adequater dienen te worden uitgewerkt.

Het didactisch concept dat aan het **programma** ten grondslag ligt en de wijze waarop daaraan in het programma gestalte wordt gegeven waardeert de commissie als bijzonder positief. Ook de (bachelor-) studenten die de commissie heeft gesproken gaven aan deze aspecten van de studie in hoge mate te waarderen.

Als punt van zorg en aandacht merkt de commissie in het verband van het onderwerp 'programma' nog wel aan de mate waarin het programma inhoudelijk samenhangend is, gelet op de grote diversiteit aan vakken (blokken) en de gefragmenteerde inzet van docenten voor die vakken.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de instelling voldoende gekwalificeerd, academisch **personeel** zal inzetten voor het in de opleiding te verzorgen onderwijs. Uit de lijst van vacatures en voorlopig toegewezen onderwijsopdrachten aan docenten heeft de commissie kunnen opmaken dat het instelling volkomen ernst is met de samenstelling van een kwalitatief goed docententeam. Het streven daarbij is te komen tot een bezetting van de beschikbare formatieruimte die voor 45% uit professoren en voor 55% uit assistenten zal bestaan. In dit verband doet de commissie aan de instelling de aanbeveling om bij de definitieve toewijzing van de onderwijsopdrachten erop toe te zien dat waar mogelijk wordt gekozen voor docenten die, met het onderzoek dat zij verrichten op het betreffende domein

(vakgebied), een belangrijke bijdrage zouden kunnen leveren aan de interactie tussen onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Verder dringt zij er bij de instelling op aan de onderwijsopdrachten voor de verschillende vakken zoveel mogelijk geclusterd aan docenten toe te wijzen en versnippering tegen te gaan.

De formatieruimte die door de instelling wordt vrijgemaakt (14 fte) is ruim voldoende om het onderwijs en de begeleiding, die in het curriculum zijn voorzien, te bestafferen. De staf/student-ratio die ermee wordt bereikt (1:21) is de commissie geneigd als voorbeeldig aan te merken.

De materiële **voorzieningen** op het punt van auditoria, onderwijslokalen en facilitaire ruimtes die de instelling per september 2011 op het voormalige gevangeniscomplex in de binnenstad van Hasselt ter beschikking zal krijgen voor de opleiding, zijn - afgaande op de gegevens daarover in het 'plan van eisen campus Hasselt' - zonder meer toereikend en van goede kwaliteit te noemen en voorzien van de modernste onderwijs hulpmiddelen. Ook de audiovisuele en computer infrastructuur (met WiFi-netwerk) is van goede kwaliteit. Als een belangrijk pluspunt - met het oog op relatie met de rechtspraak en fysieke bereikbaarheid - merkt de commissie in dit verband nog aan de gezamenlijke rechtsbibliotheek die voorzien is in het nieuwe gerechtsgebouw nabij het Hasseltse station.

De instelling verdient een compliment voor de vele vormen van begeleiding die zij studenten bij de opleiding te bieden heeft, en die goed aansluiten bij de didactiek waarvoor is gekozen en werkvormen die daarbij worden gehanteerd.

De commissie stelt vast dat de instelling beschikt over een voor de opleiding specifiek systeem van **interne kwaliteitszorg**, dat operationeel kan zijn vanaf de start van de opleiding. De betrokkenheid van de verschillende stakeholders bij het bewaken van de kwaliteit is in het systeem voorzien, tenminste op papier en voor de toekomst.

De commissie heeft echter moeten vaststellen dat die betrokkenheid van studenten en docenten bij het opzetten van het voorgedragen programma zelf marginaal, tot niet bestaand was.

De condities voor **continuïteit** zijn aanwezig: de gedane investeringen en de financiële voorzieningen zijn toereikend om de opleiding te kunnen starten en te kunnen continueren, vooralsnog tot de werkingstoelage uit het Vlaams financieringssysteem de begrote stabiele omvang zal hebben bereikt (in 2021).

Alles overziend adviseert de commissie de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Master in de rechten (master) van de transnationale Universiteit Limburg in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven.

Den Haag, 4 januari 2010

Namens de commissie,

prof. dr. G.J.M. van Wissen
(voorzitter)

mr. dr. Th.L. Bellekom
(secretaris)

2 Inleiding en verantwoording

2.1 Inleiding en verantwoording

Bij brief van 9 juni 2010 hebben de rectoren van de tUL en de KULeuven bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een aanvraag 'Toets nieuwe opleidingen' (Tno) ingediend - als bedoeld in titel I, hoofdstuk 3, afdeling 2, onderafdeling 3 van het Decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen¹ - ten behoeve van de opleiding Master in de rechten (master).

Bij deze aanvraag werd een uitgebreid informatiedossier gevoegd. Na te hebben vastgesteld dat het aanvraagdossier ontvankelijk was om inhoudelijk te worden beoordeeld, is van de kant van de NVAO een aanvang gemaakt met de Tno-procedure. Met het oog op een in dat verband uit te brengen advies over de kwaliteit en het niveau van de voorgedragen opleiding is bij besluit van 31 augustus 2010 door het bestuur van de NVAO een commissie van deskundigen ingesteld.

2.2 Samenstelling commissie

De commissie voor de beoordeling van de onderhavige bacheloropleiding kende op grond van het instellingsbesluit de volgende personele samenstelling:

Voorzitter

prof. dr. G.J.M. van Wissen, emeritus hoogleraar Vergelijkend Staatsrecht, Universiteit van Amsterdam (UvA), en laatstelijk ook onderwijsdirecteur van het Amsterdams Instituut voor Rechtsgeleerd Onderwijs en portefeuillehouder Onderwijs in het facultair Bestuurlijk Overleg.

Leden

- Mw. prof. mr. A.T. Ottow, hoogleraar Economisch Publiekrecht, Universiteit Utrecht;
- prof. mr. H. Simonart, emeritus gewoon hoogleraar Publiekrecht aan de Université Catholique de Louvain (UCL) en gewezen decaan Faculteit Rechtsgeleerdheid UCL;
- Mw. G. De Fraeye, studentlid.

Door benoeming van deze personen waren volgende deskundigheden binnen de commissie verenigd:

- domeindeskundigheid in vakdiscipline: prof. mr. A.T. Ottow, prof. mr. H. Simonart en prof. dr. G.J.M. van Wissen, en domeindeskundigheid in afnemend veld: prof. mr. A.T. Ottow;
- onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek: prof. mr. A.T. Ottow, prof. mr. H. Simonart en prof. dr. G.J.M. van Wissen
- evaluatiedeskundigheid: G. De Fraeye en prof. dr. G.J.M. van Wissen;
- studentgebonden deskundigheid: G. De Fraeye.

Extern secretaris

- mr. dr. Th.L. Bellekom, directeur Ars Docendi, adviesbureau voor de publieke sector

Procescoördinator:

- Mw. Lic. M. Wera, beleidsmedewerker bij de NVAO

¹ Hierna: Structuurdecreet, B.S. 14.08.2003.

Zowel de panelleden als de secretaris hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, welke in het bezit is van de NVAO. Voor een kort cv van de leden van de commissie en de secretaris zij hier verwezen naar Bijlage 1 bij dit advies.

2.3 Werkwijze commissie

De commissie heeft zich bij de toetsing van de kwaliteit en het niveau van de opleiding gebaseerd op de criteria van het *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen*² en de *Handleiding toets nieuwe opleidingen Vlaamse Gemeenschap*.³

De commissie is haar toetsingsarbeid begonnen met het bestuderen van het aanvraagdossier en de daarbij gevoegde bijlagen en heeft - door tussenkomst van de betrokken NVAO beleidsmedewerker - met de instellingen afspraken gemaakt over een af te leggen locatiebezoek en over de invulling van het programma dat bij die gelegenheid zou worden afgewerkt. Bijlage 2 bij dit advies geeft een overzicht van dat programma.

Ter voorbereiding van het af te leggen locatiebezoek heeft de commissie een vooroverleg gehouden om de eerste bevindingen en indrukken te bespreken. Op dit vooroverleg, dat op 8 oktober 2010 in Den Haag - ten kantore van de NVAO - plaatsvond, is een aantal uiteenlopende vragen en vraagpunten geformuleerd met de bedoeling om tijdens het locatiebezoek de verschillende facetten van het Toetsingskader bespreekbaar te maken. Met betrekking tot een aantal van die vragen wilde het panel nog graag voorafgaande aan het locatiebezoek over een antwoord van de aanvragende instelling beschikken, deels ter completering van informatie die in het dossier ontbrak, deels ter nadere toelichting van gegevens die het wel bevatte. Die verzoeken om nadere toelichting en informatie zijn op 14 oktober per e-mail aan de instelling voorgelegd en door deze bij (e-mail) schrijven van 11 november 2010 beantwoord.

Het locatiebezoek heeft op 19 november 2010 plaatsgevonden op de campus van de instelling aan het Wetenschapspark nr. 1 te Diepenbeek.

Tijdens het locatiebezoek heeft de commissie zich in verschillende gespreksronden van nadere informatie voorzien, onder meer aan de hand van de vragen die zij op het vooroverleg had voorbereid.

Ook na kennisneming van de door de instelling gegeven antwoorden - in eerste aanleg schriftelijk en in tweede instantie mondeling, bij gelegenheid van het locatiebezoek - bleven er bij de commissie op een aantal wezenlijke punten onduidelijkheden bestaan over de voorgedragen opleiding en de realisatie daarvan.

Omdat die punten voor de commissie aanleiding waren tot zorg en de instelling daarop een adequaat en eensluidend oordeel schuldig was gebleven, heeft de commissie in haar slotberaad op de dag van het locatiebezoek besloten om de instelling schriftelijk nog een aantal aanvullende vragen voor te leggen, met het verzoek daarop uiterlijk 13 december 2010 een antwoord te geven, opdat de commissie in het door haar voor 15 december 2010 geplande eindberaad tot een definitief oordeel over de voorgedragen master zou kunnen geraken.

Vertegenwoordigers van het opleidingsbestuur zijn aan het eind van het locatiebezoek van dit voornemen van de commissie op de hoogte gebracht. De voorzitter heeft de instelling daarbij op indringende wijze duidelijk gemaakt dat de antwoorden op de door de commissie

² Van 1 september 2009, hierna aan te duiden als: Toetsingskader

³ Eveneens van 1 september 2009

nader te formuleren en aan te leveren vragen van beslissende betekenis zouden kunnen zijn voor het door de commissie te formuleren eindoordeel.

De secretaris heeft bij brief van 23 november (verzonden per e-mail), na commentaar en akkoordbevinding van alle commissieleden, de aanvullende vragen van de commissie aan de instelling doen toekomen.

De instelling heeft deze aanvullende vragen beantwoord bij brief van 9 december, ontvangen bij e-mail van gelijke datum.

In een slotberaad dat de commissie op 15 december 2010 heeft gehouden bij de NVAO, in Den Haag, heeft de commissie de voorzitter van het opleidingsbestuur (prof. dr. H. Martens) - op diens verzoek - eerst de gelegenheid geboden om de door de instelling geformuleerde antwoorden op de aanvullend gestelde vragen nader toe te lichten.

De commissie heeft daarna haar bevindingen naar aanleiding van het aanvraagdossier, het locatiebezoek, de door de instelling gegeven antwoorden op de aanvullende vragen van de commissie en de door de voorzitter van het opleidingsbestuur daarop gegeven nadere toelichting besproken en vertaald naar, aan het Toetsingskader gekoppelde, conclusies. Daarbij is eerst per facet afzonderlijk een beoordeling uitgesproken en is vervolgens per onderwerp een oordeel gegeven over de desbetreffende facetten in onderling verband, uitmondend in een globaal eindadvies over de aanvraag als geheel.

De secretaris van de commissie heeft daarna een concept adviesrapport opgesteld dat, na verwerking van de daarop binnengekomen commentaren van de commissieleden, is geworden tot het definitieve advies zoals dat hier voorligt. Het adviesrapport is geaccordeerd door alle commissieleden en definitief vastgesteld door de voorzitter van de commissie op 4 januari 2011.

2.4 Totstandkoming domeinspecifiek leerresultatenkader

Het aanvraagdossier betreft een reeds bestaande opleiding, die voor de aanvragende instelling echter nieuw is en die domeinspecifieke leerresultaten (eindkwalificaties) behelst, die niet gezamenlijk met de instellingen waar de opleiding reeds bestaand is - en onder coördinatie van Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) - zijn uitgeschreven, als bedoeld in art. 5 bis van het Flexibiliseringsdecreet.⁴

Aan de aanvragende instelling kan in een dergelijk geval gevraagd worden om de eigen leerresultaten/eindkwalificaties, zoals geformuleerd in het aanvraagdossier, in een overzichtstabel te vergelijken met de leerresultaten van bestaande andere opleidingen. De commissie meende dat daar in het onderhavige geval geen aanleiding toe bestond, omdat doelstellingen van de opleiding en de daarmee te bereiken eindkwalificaties - als beschreven in het aanvraagdossier - aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader zoals dat door de VLIR is gebruikt bij de meest recente onderwijsvisitatie Rechten-Notariaat in 2006⁵ en ze daarenboven nog zijn afgestemd met de KULeuven, die partnerinstelling is bij de voorgedragen opleiding en over een bestaande masteropleiding Rechten beschikt.

⁴ Art. 5 bis werd ingevoegd bij decreet van 30 april 2009 (Decreet betreffende de kwalificatiestructuur, art. 32).

⁵ Het referentiekader staat beschreven in het visitatierapport 'De onderwijsvisitatie Rechten – Notariaat', VLIR, Brussel september 2006, pp. 21-26

Bij het formuleren van de domeinspecifieke leerresultaten in de aanvraag is - volgens de instelling - beoogd zo nauw mogelijk aan te sluiten bij genoemd domeinspecifieke referentiekader Rechten-Notariaat van de VLIR, zij het wel met een aantal eigen accenten, zoals hierna nog zal blijken. De beoogde leerresultaten van een masteropleiding rechten, zoals geformuleerd in het referentiekader, maken integraal deel uit van de voorgestelde opleiding, zoals blijkt uit het letterlijk overnemen van de desbetreffende passage uit het referentiekader in de tekst van de aanvraag:

“Het opzet moet hier zijn het bereiken van niveau in kennis, inzicht en vaardigheden, dat hoger is dan in de bacheloropleiding, door het uitdiepen van een aantal materies, met een bijzondere aandacht voor:

- de multidisciplinariteit van het recht,
- zijn internationale dimensie,
- een aanpak die de analytisch-kritische ingesteldheid van de student bevordert, nodig om autonoom een probleem juridisch te analyseren en op te lossen, en om juridisch te argumenteren.

De student moet ertoe gebracht worden algemeen en specifiek beroepsgerichte competenties te beheersen om zijn kennis en vaardigheden zelfstandig aan te wenden op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.”

Verder bouwt de opleiding, volgens opgaaf van de instelling, voort op het gegeven dat - met name het laatste decennium - naast de formele geschilprocedures tal van alternatieve vormen van conflictoplossing en van conflictbemiddeling opgang hebben gemaakt en wettelijke uitwerking hebben gekregen, zoals: mediation, herstelbemiddeling, arbitrage, tussenkost van ombudspersonen, klacht- en tuchtrechtelijke procedures en - in wijder verband - de (bestuurlijke) convenanten en bestuursafspraken.

Om gelijke tred te houden met deze ontwikkelingen zullen juristen zich tevens moeten ontwikkelen tot conflictvermijdende, oplossingsgerichte en faciliterende begeleiders bij juridische problemen, aldus de instelling. In de opleiding wordt aan die verschillende rollen die een jurist in het rechtsbedrijf te vervullen krijgt aandacht besteed.

Daarnaast bedoelt de opleiding ook aan te sluiten bij de relevante internationale context, aldus de instelling. Dit komt tot uitdrukking in het feit dat opleiding aandacht besteedt aan rechtsvergelijking en Europees recht, en wel vanuit het perspectief van ‘multilevel governance’, d.w.z. de idee dat nationale rechtsstelsels zich niet meer geïsoleerd van elkaar en van het supranationale en internationale recht laten bestuderen, maar allengs meer met elkaar verweven raken en elkaar beïnvloeden via processen van constante interactie.

De commissie meent - met dat al - te kunnen vaststellen dat het domeinspecifieke leerresultatenkader van de nieuwe opleiding Master in de rechten onmiskenbaar bedoelt aan te sluiten bij de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS) en de descriptorelementen die het Decreet betreffende de kwalificatiestructuur⁶ opsomt voor een masteropleiding.

De vraag of de voorgedragen opleiding effectief niveau 7 van de VKS haalt, zoals in even genoemd decreet voor een master wordt verlangd⁷, wil de commissie bespreken onder facet 1.2, waar zij geacht wordt een oordeel te geven over de vraag of de voorgedragen opleiding, gelet op (het niveau van) de beoogde domeinspecifieke eindkwalificaties, terecht als een masteropleiding getypeerd kan worden.

⁶ Art. 6 § 1 geeft een opsomming van descriptorelementen, verdeeld over acht zogenaamde VKS-niveaus.

⁷ Art. 6 § 2 bepaalt dat de descriptorelementen van een master van VKS-niveau 7 dienen te zijn..

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

I

- *naam instelling*: transnationale Universiteit Limburg (tUL), campus Universiteit Hasselt
- *adres instelling*: Campus Diepenbeek, Agoralaan – Gebouw D, 3590 Diepenbeek
- *aard instelling*: ambtshalve geregistreerd
- *vestiging waar de opleiding wordt aangeboden*: Campus van de Universiteit Hasselt

II

- *naam instelling*: Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven)
- *adres instelling*: Oude Markt 13, 3000 Leuven
- *aard instelling*: ambtshalve geregistreerd
- *vestiging waar de opleiding wordt aangeboden*: Campus van de Universiteit Hasselt

- *naam opleiding*: Master in de rechten
- *afstudeerrichtingen*: Overheid en recht; Rechtsbedeling
- *onderwijstaal*: Nederlands
- *niveau en oriëntatie*: master
- *het studiegebied of (delen van) studiegebieden*: voor de tUL: het studiegebied Rechten (zoals aangewezen in art.28 § 1, tweede zin Structuurdecreet); voor de KULeuven: de studiegebieden Rechten, notariaat en criminologische wetenschappen (zoals aangewezen in art. 27 § 1, onder 6° Structuurdecreet)
- *nieuwe opleiding voor Vlaanderen*: neen
- *nieuwe opleiding enkel voor de instellingen*: niet voor de KULeuven, wel voor de tUL voor zover het de UHasselt betreft
- *de studieomvang van de voorgestelde opleiding uitgedrukt in studiepunten*: 120 ECTS
- *de graad waartoe de voorgestelde opleiding leidt, de kwalificatie van de graad en in voorkomend geval de specificatie van de graad*: Master in de rechten
- *in voorkomend geval de titel die houders van de graad van deze voorgestelde opleiding kunnen voeren*: Master in de rechten
- *het academiejaar waarin de opleiding in geval van erkenning voor het eerst zal worden aangeboden*: 2011-2012
- *het positief advies van de associatie waarvan de instelling desgevallend lid is*: positief advies AUHL d.d. 15 maart 2010 en positief advies Associatie Leuven d.d. 13 april 2010
- *in voorkomend geval het positief oordeel over de macrodoelmatigheid*: ja, oordeel Erkenningscommissie d.d. 28 mei 2010

3.2 Profiel instellingen

tUL

De transnationale Universiteit Limburg profileert zich, blijkens haar website⁸, als een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de UHasselt en Maastricht University (MU⁹). Daarmee is de tUL, in eigen bewoordingen, : “een buitengewoon

⁸ <http://www.tul.edu/> > tUL algemeen

⁹ Hierna ook wel aangeduid als Universiteit Maastricht (UM).

voorbeeld van internationalisering van het hoger onderwijs in Europa: de tUL organiseert immers onderzoek en onderwijs op twee campussen in twee verschillende lidstaten.” De instelling voegt daar ter toelichting nog aan toe: “Binnen de tUL wordt onderwijs- en onderzoeksexpertise van de UHasselt en MU gebundeld. Zo zijn nieuwe opleidingen ontwikkeld, met interessante afstudeerrichtingen die gebaseerd zijn op de deskundigheid van de UHasselt en de MU. Door de kruisbestuiving tussen beide universiteiten binnen de tUL zijn ook innovatieve en interdisciplinaire onderzoekslijnen opgestart.”

KULeuven

Blijkens haar Opdrachtverklaring¹⁰, profileert de KULeuven zich als een ‘Vlaamse universiteit met een katholieke inspiratie en een internationale gerichtheid en met een statuut van vrije instelling’.

Als belangrijke onderscheidende kenmerken vermeldt de instelling in de Opdrachtverklaring onder meer de volgende kwaliteiten en eigenschappen:

“Als universiteit onderscheidt zij zich van andere onderzoekscentra door de vrijheid van haar vraagstelling, door de belangeloosheid van haar fundamenteel onderzoek, door haar gerichtheid op het onderwijs en door de aanwezigheid in haar schoot van nagenoeg alle wetenschappelijke disciplines.

Als universiteit onderscheidt zij zich van andere onderwijscentra doordat haar onderricht steunt op en gevoed wordt door eigen onderzoek en interdisciplinariteit.

Bij haar kennisontwikkeling laat de KULeuven zich enkel leiden door de eisen van de wetenschappelijke methodologie en deontologie. Ze streeft ernaar om in een aantal onderzoeksdomeinen te behoren tot de uitmuntende centra van Europa en de wereld. Voor haar kennisoverdracht geeft ze interdisciplinair wetenschappelijk onderwijs van hoge kwaliteit. Haar programma’s integreren de professionele opleiding in een brede ethische, culturele en sociale vorming. Eerder dan louter feitenkennis, bevordert ze de vaardigheid om problemen te onderkennen, te formuleren en op te lossen.

Vanuit haar christelijke visie op mens en maatschappij, bezint ze zich over de ethische en religieuze problemen die gesteld worden door de evolutie van wetenschap en technologie en door de veranderingen in het sociale en culturele leven, met speciale aandacht voor de persoonlijke waardigheid van de mens, de bescherming van de zwakken en voor gerechtigheid en vrede.”

3.3 Profiel opleiding

Over het profiel van de opleiding bevat het aanvraagdossier de volgende relevante tekstpassage:

“De gezamenlijk georganiseerde masteropleiding in de rechten beoogt de initiële juridische kennis en vaardigheden van de bachelor te verdiepen en te verruimen. De studenten worden daarbij verder bewust gemaakt van de internationale en vooral de Europese context waarbinnen het recht functioneert. De opleiding heeft tevens tot doel de studenten te brengen tot een gevorderd niveau van kennis en competenties eigen aan het wetenschappelijk functioneren in het algemeen en aan het domein van de rechtswetenschappen in het bijzonder, dat noodzakelijk is voor de autonome beoefening van de wetenschap of voor de aanwending van wetenschappelijke kennis in de zelfstandige uitoefening van juridische beroepen. Met de afstudeerrichting ‘rechtsbedeling’ wordt beoogd studenten een grondige verdieping en verbreding van hun kennis van de grondslagen, structuren, methodologie en systematiek van het Belgische,

¹⁰ Zie daarvoor de website van de KULeuven: <http://www.kuleuven.be/> > over ons > opdrachtverklaring

in samenhang met het Europese en het internationale, recht bij te brengen. Met de afstudeerrichting 'overheid en recht' wordt beoogd studenten de mogelijkheid te geven zich te specialiseren in het nationale en internationale publiekrecht."

Over de organisatorische inbedding van de door tUL en KULeuven gezamenlijk aan te bieden master vermeldt het aanvraagdossier onder meer nog dat de UHasselt daarvoor als administrerende instelling optreedt. De onderwijsinzet wordt verdeeld over de partners, waarbij de UHasselt 58% van het masterprogramma verzorgt en KULeuven en Maastricht University 32%, respectievelijk 10% voor hun rekening nemen.

Een gezamenlijk opleidingsbestuur, gemandateerd door de organiserende universiteiten, heeft een adviserende, uitvoerende en coördinerende functie ten aanzien van het onderwijsprogramma. Het opleidingsbestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de opleiding en ziet er tevens op toe dat er een band behouden blijft tussen onderwijs en onderzoek. Verder behoort het tot zijn taak de onderwijs- en onderzoekssamenwerking te bevorderen en houdt het toezicht op de financiële verrekening tussen de partners. Het opleidingsbestuur stelt tot slot de opleidingsdirecteur aan, die onder meer belast is met de voorbereiding en de begeleiding van de taken van het bestuur en bij wie de organisatorische communicatie met de docenten en de studenten berust.

Het programma beslaat 2 academiejaren en kent een studiebelasting van 120 ECTS, verdeeld over de volgende, hieronder in schema weergegeven, *verplichte* programmaonderdelen (ad 102 ECTS) en 18 ECTS aan *keuze*onderdelen:

1^e masterjaar				
Periode	Truncus communis		Afstudeerrichtingen	
			Overheid en Recht	Rechtsbedeling
Periode 1 september-oktober	Insolventierecht 6 ECTS	Rechtsbescherming tegen de overheid 6 ECTS		
Periode 2 november- december	Internationaal privaatrecht 6 ECTS	Recht en samen- leving 6 ECTS		
Periode 1 t/m 2	Onderhandelen en bemiddelen 6 ECTS			
Periode 3 januari-februari			Grondige studie staatsrecht 6 ECTS	Consumentenrecht 6 ECTS
Periode 4 maart-midden mei			The changing role of the state in a globalising world 6 ECTS	Strafrecht in actie 6 ECTS
Periode 5 midden mei- juni			Grondige studie bestuursrecht 6 ECTS	International business Law 6 ECTS
Periode 3 t/m 5	Methodologie 6 ECTS (voorbereiding masterproef)			

2^e masterjaar			
Periode	Truncus communis	Afstudeerrichtingen	
		Overheid en Recht	Rechtsbedeling
Periode 1 september- oktober		Omgevingsrecht 6 ECTS	Vermogensrecht 6 ECTS
Periode 2 november- december		Overheidsfinanciën 6 ECTS	Aansprakelijkheids- recht 6 ECTS
Periode 1 t/m 2	Methodologie 6 ECTS (voorbereiding masterproef)		
Periode 3 januari-februari		Grondige studie fiscaal recht 6 ECTS	Grondige studie sociaal recht 6 ECTS
Periode 4 maart-midden mei		Recht en staat 6 ECTS	Grondige studie per- sonen- en familierecht 6 ECTS
Periode 5 midden mei- juni		a..Onderwijsrecht/ b.Jeugdrecht en kinderrechten* 6 ECTS	a.Onderwijsrecht/ b. Jeugdrecht en kinderrechten* 6 ECTS
Periode 1 t/m 5	Masterproef/Eindwerk 12 ECTS		

* naar keuze: a. of b.

De keuzeruimte strekt zich uit tot vakken binnen de eigen afstudeerrichting of tot opleidingsonderdelen uit de andere afstudeerrichting. Studenten kunnen er eventueel ook voor opteren de keuzeruimte te vullen met vakken die faculteitoverschrijdend aan de UHasselt/tUL worden aangeboden of met vakken uit de masterprogramma's 'rechten' van de deelnemende partnerinstellingen.

Op verzoek van de commissie is door de instelling (bij brief van 9 december 2010) een lijst van mogelijk te kiezen keuzevakken nagezonden. Die lijst is als Bijlage 5 bij dit advies-rapport gevoegd. Het gaat hierbij om een voorkeurslijst van keuzevakken uit de masterprogramma's rechten van de UM en de KULeuven, waarvan in voorkomende gevallen kan worden afgeweken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding in de voorgedragen vorm en met de gekozen twee afstudeerrichtingen nieuw is voor de beide partnerinstellingen.

4 Beoordeling per onderwerp en facet

Dit hoofdstuk behelst een beschrijving van de door de commissie uitgevoerde (kwaliteits)toetsing van de ingediende aanvraag aan de hand van de 6 onderwerpen en de 19 facetten uit het Toetsingskader.

Per facet is telkens eerst - omkaderd - de letterlijke omschrijving daarvan uit het Toetsingskader weergegeven.

Daarna volgen de 'Bevindingen' van de commissie, die een samenvatting behelzen van de door de aanvragende instelling(en) aangeleverde relevante informatie. Daarna volgen de 'Overwegingen' van de commissie, waarbij hetgeen aan feiten en argumenten onder het kopje 'Bevindingen' is gereleveerd, door de commissie aan een beoordeling en weging wordt onderworpen, uitmondend in een (per facet) afsluitend 'Oordeel van de commissie'. Ook per onderwerp geeft het panel steeds een (samenvattend) oordeel. Daarbij summier concluderend tot voldoende als ook de facetten eenduidig voldoende zijn gewaardeerd, of uitgebreider motiverend en meer integraal wegend in het geval dat één (of meer) van de facetten van een onderwerp als onvoldoende is (zijn) gewaardeerd.

4.1 Doelstellingen opleiding

Voor de achtergronden van het programma en de inhoud daarvan - op hoofdlijnen - wordt verwezen naar het voorgaande hoofdstuk 3 (§ 3.3).

In dit hoofdstuk, in het bijzonder in de volgende twee paragrafen, komen de doelstellingen van de opleiding en de daarmee te bereiken eindkwalificaties aan de orde. Voor een deel zal daarbij worden gerefereerd aan wat in hoofdstuk 3 (§ 3.3) hierover reeds te berde werd gebracht.

4.1.1 Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

[Master:]

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- a. het beheersen van algemene competenties op een gevorderd niveau als het vermogen om op een wetenschappelijke wijze te denken en te handelen, het om kunnen gaan met complexe problemen, het kunnen reflecteren op het eigen denken en werken en het kunnen vertalen van die reflectie naar de ontwikkeling van meer adequate oplossingen, het vermogen tot het communiceren van het eigen onderzoek en probleemoplossingen met vakgenoten en leken en het vermogen tot oordeelsvorming in een onzekere context.*
- b. het beheersen van algemene wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau als het kunnen gebruiken van methoden en technieken in onderzoek, het kunnen ontwerpen van onderzoek, het kunnen toepassen van paradigma's in het domein van de wetenschappen of kunsten en het kunnen aanduiden van de grenzen van paradigma's, het vermogen tot originaliteit en creativiteit met het oog op het continu uitbreiden van de kennis en inzichten en het samen kunnen werken in een multidisciplinaire omgeving.*
- c. een gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten, inzicht hebben in de nieuwste kennis van het vakgebied of delen ervan, in staat zijn om de wijze waarop de theorievorming beweegt te volgen en te interpreteren, in staat zijn om in één of enkele delen van het vakgebied een originele bijdrage aan de kennis te leveren en het bezitten van specifieke bij het vakgebied horende vaardigheden als ontwerpen, onderzoeken, analyseren en diagnosticeren.*

d. hetzij het beheersen van de competenties nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van wetenschappelijk onderzoek of de zelfstandige beoefening van de kunsten op het niveau van een beginnend onderzoeker of kunstenaar, hetzij het beheersen van de algemene en specifieke beroepsgerichte competenties nodig voor de zelfstandige aanwending van wetenschappelijke of artistieke kennis op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Bevindingen

Ter adstructie van de *masteroriëntatie* van de opleiding geeft de instelling¹¹ in het aanvraagdossier een opsomming van eindkwalificaties die een afgestudeerde wordt geacht te bezitten, na de opleiding met succes te hebben doorlopen.

Daarbij maakt de instelling onderscheid naar een twaalfal eindkwalificaties waartoe het programma in algemene zin opleidt en een zes-, respectievelijk zevental eindkwalificaties die specifiek met de afzonderlijke afstudeerrichtingen zijn te behalen.

Bij de twaalf algemene eindkwalificaties gaat het in hoofdzaak om algemene, juridisch-vakmatige competenties en algemene wetenschappelijke vaardigheden, als bedoeld onder *a.* en *b.* van het onderhavige facet.

Vooraf bij de eerste zes, door de instelling geformuleerde eindtermen gaat het om het verwerven van kennis van en inzicht in de belangrijkste leerstukken van een aantal met name genoemde rechtsgebieden, alsmede van enkele metajuridische aspecten van het recht. Van een beginnend beroepsbeoefenaar met dat niveau aan kennis en inzicht mag volgens de instelling worden verlangd (zoals de zevende einddoelstelling dat formuleert) dat hij/zij beschikt over het vermogen tot: "het omgaan met verschillende bronnen van het juridische vakgebied, het behandelen van casussen mede vanuit een rechtsvergelijkende benadering, het analyseren van jurisprudentie en andere juridische teksten, gesprekstechnieken, het juridisch argumenteren, het beantwoorden van juridische vragen op zelfstandige en heldere wijze, het geven van presentaties en het gebruik van de Engelse (rechts)taal".

Verder wordt een master geacht te beschikken over de vermogens tot juridische en ethische oordeelsvorming, kritische reflectie en kritische toepassing van recht, zoals de instelling die onder de nrs. 8, 11 en 12 als te bereiken eindtermen opsomt.

De met het gezamenlijk deel (*truncus communis*) van de opleiding te behalen eindtermen behelzen ook nog een tweetal competenties die in de termen van het Toetsingskader vallen onder de eindkwalificaties, genoemd onder letter *d.* van facet 1.1. Bedoeld zijn dan de competenties die onder de nrs. 9 en 10 in de opsomming van instelling worden vermeld, te weten: "beschikt over inzicht in en vaardigheid tot onderhandelen en bemiddelen"; en: "heeft een wetenschappelijke houding die hem in staat stelt te reflecteren op het eigen denken en werken en zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten op het niveau van een beginnend onderzoeker."

Bij de zes, resp. zeven specifiek met de twee afstudeerrichtingen te behalen competenties gaat het vrijwel uitsluitend om verdieping en verruiming van kennis en inzicht op de door de desbetreffende afstudeerrichting bestreken rechtsgebieden. Daarmee wordt bedoeld de competenties af te dekken van een 'gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis, eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten' en 'het inzicht hebben in de nieuwste kennis van het vakgebied of delen ervan', als bedoeld onder *c.* van facet 1.1 van het Toetsingskader.

¹¹ Met 'instelling' wordt hierna bedoeld op beide aanvragende partnerinstellingen, dus zowel op de tUL als de KULeuven. Gekozen is voor de enkelvoudige vorm, omdat die vorm (met het woord 'opleiding') ook in het aanvraagdossier veelvuldig wordt gebruikt.

Voor het masterniveau van de opleiding zegt de instelling een koppeling te hebben gemaakt met de zogeheten Dublin-descriptoren, waarmee de door haar geformuleerde eindkwalificaties zouden aansluiten bij deze internationaal en algemeen geaccepteerde kwalificaties van een master.

Tot slot claimt de instelling nog dat zij per eindkwalificatie ook steeds een aantal concrete kwalificaties heeft benoemd.

Overwegingen

In de beschrijving van de eindkwalificaties, hierboven onder *Bevindingen van de commissie*, heeft de commissie in feite al aangegeven dat door de instelling een set van eindtermen is geformuleerd waarmee alle vier de deelcriteria (a. t/m d.) die facet 1.1 van het Toetsingskader kent, worden bestreken en - naar het oordeel van de commissie - ook voldoende worden afgedekt.

Dit laatste baseert de commissie op de uitwerking die door de instelling aan de (12) generieke en de (6 resp. 7) specifieke eindtermen wordt gegeven in de zogenaamde Blauwdrukken van de verschillende onderwijsblokken (vakken)¹². De instelling komt daarbij tot het formuleren van een 70-tal zogenaamde deeleindtermen verspreid over en gedifferentieerd naar alle blokken die de opleiding telt. De instelling heeft daarbij weinig aan het toeval overgelaten. In uitputtende zin wordt daarmee recht gedaan aan de eisen die het Toetsingskader aan een masteropleiding stelt, waar het de te behalen eindkwalificaties betreft.

De koppeling met de Dublin-descriptoren die opleiding zegt te hebben gemaakt in de formulering van de eindkwalificaties, heeft de commissie niet zo expliciet in het aanvraagdossier kunnen terugvinden. Wel heeft de commissie uit het door de instelling aangeleverde samenstel van eindtermen, deeleindtermen, (onderwijs)doelstellingen en te bereiken competenties, in combinatie ook met de lijsten van onderwerpen bij de blokken, kunnen vaststellen dat op bevredigende wijze wordt aansloten bij de standaarden die internationaal voor een master gelden, maar de presentatie van de kant van instelling zou op dit punt adequater kunnen. Zo vond de commissie de tabellen waarmee bedoeld wordt de operationalisering van de eindtermen van de opleiding op blokniveau inzichtelijk te maken eerder verwarrend dan verhelderend.

De geïntegreerd internationale, Europese, rechtsvergelijkende dimensie en de interdisciplinaire dimensie van de opleiding waarover de instelling bij de beschrijving van de beoogde eindkwalificaties hoog opgeeft en breed uitmeet in de beschrijving van het programma, blijken in werkelijkheid beduidend minder ambitieus in het curriculum aan bod te komen dan voorgesteld. Bij het doorvragen over deze zaken is de commissie gebleken dat de geïntegreerde internationale, Europese en rechtsvergelijkende benadering van het recht eigenlijk neerkomt op een constante aandacht voor het aspect van de doorwerking van het internationale recht (in het bijzonder het Europese recht) in de nationale rechtsorde, en de idee dat aldus, met name in Europa, langzaam maar zeker een *ius commune* aan het ontstaan is, dat zijn wortels vindt in de nationale rechtstelsels van de lidstaten. Waardevolle invalshoeken, maar tegelijk ook zaken die in elke rechtenopleiding niet zouden misstaan, zo meent de commissie. In ieder geval verandert een en ander, naar het oordeel van de commissie, niets aan het feit dat de opleiding in de kern gewoon een nationaalrechtelijke studie van geldend Belgisch recht behelst.

¹² Bijlage 9 bij het aanvraagdossier

Met de beweerde interdisciplinaire dimensie van het programma is iets vergelijkbaars aan de hand in het aanvraagdossier. Die interdisciplinariteit blijkt namelijk vooral daarin te bestaan dat geleerd wordt te schakelen tussen verschillende rechtsgebieden, en maar heel incidenteel uit overschrijding van het eigen (juridische) vakgebied naar aanpalende disciplines als politieke wetenschap, bestuurskunde en economie.

De instelling dient op deze twee punten de presentatie van de opleiding, met name in de richting van potentiële studenten, aan te passen en minder ambitieus te toonzetten.

Ook zou de commissie graag zien dat de instelling bij de verdere presentatie van de opleiding de profielen van de twee afstudeerrichtingen - opleidend tot resp. generalist (Rechtsbedeling) en tot specialist (Overheid en recht) - scherper neerzet en waar mogelijk ook programmatisch nog meer statuur geeft.

Oordeel

Omdat de opleiding voldoet aan de criteria die het Toetsingskader in dit verband stelt, waardeert de commissie dit facet van de opleiding als voldoende.

4.1.2 Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

- a. *De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.*
- b. *Voor academisch gerichte bacheloropleidingen en masteropleidingen zijn de eindkwalificaties ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke en/of artistieke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en, voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen, de praktijk in het relevante beroepenveld.*

Bevindingen

De instelling is bij de inrichting van het programma en de keuze voor de twee afstudeerrichtingen als volgt te werk gegaan. Via onderzoek¹³ omtrent ontwikkelingen in de algemene juridische (advies)praktijk, de overheid en de socio-profitsector heeft de instelling eerst de arbeidsmarktbehoeften in kaart gebracht. Op basis van die gegevens heeft zij vervolgens het profiel van de (twee) afstudeerrichtingen bepaald die het beste aansloten bij de gebleken behoeften. Daarna heeft de instelling bij een representatieve vertegenwoordiging van het beroepenveld getoetst in hoeverre deze richtingen aan de arbeidsmarktverwachtingen tegemoet komen. Deze klankbordgroep (die volgens opgaaf van de instelling via periodiek overleg structureel bij de invulling van het programma betrokken is/zal worden) heeft zich – met een aantal suggesties tot aanpassing en verbetering op onderdelen – in positieve zin uitgelaten over de programma's van de twee afstudeerrichtingen.

Uit die positieve reactie en de blijvende betrokkenheid van de klankbordgroep bij de opleiding mag, volgens de instelling, worden afgeleid dat de afstudeerrichtingen qua

¹³ De instelling maakt - in een schrijven (bij e-mail van 11 november 2010) waarbij zij ingaat op schriftelijke vragen van de kant van de commissie - melding van een tiental marktonderzoeken die zij tot dit doel heeft geraadpleegd en geanalyseerd.

doelstellingen en eindkwalificaties kennelijk aansluiten bij de eisen die door beroepsgenoten en het beroepenveld aan een opleiding in het betreffende domein worden gesteld.

Het gezamenlijk programma van de masteropleiding en de programma's van de twee afstudeerrichtingen voldoen ook, volgens de instelling, aan de eisen die rehtens gelden voor de toegang tot de gereguleerde juridische beroepen. De instelling lichtte dat, in antwoord op schriftelijke vragen van de commissie op dit punt¹⁴, als volgt toe: "Het civiel effect *sensu strictu* ziet toe op de toegang tot de gereguleerde juridische beroepen¹⁵. Daartoe dienen studenten een masterdiploma in de rechten te hebben behaald én, bij het behalen van hun bachelor- of masterdiploma, over een aantal vakken examen te hebben afgelegd aan een Belgische instelling van hoger onderwijs¹⁶. De bacheloropleiding van de aanvragers bevat ten aanzien van al deze vakken de vereiste centrale leerstukken¹⁷. Op deze manier bevat het onderwijsprogramma van de bacheloropleiding - op insolventierecht na - tevens de vereiste centrale leerstukken van de vroegere wettelijke graad. De masteropleiding voegt daaraan de overal in Vlaanderen aangeboden vakken Internationaal privaatrecht en Insolventierecht toe en voorziet verder in een aanzienlijke verdieping van de basiskennis in een of meerdere richtingen. Daarnaast leidt het geheel van de bachelor- en masteropleiding studenten op tot juristen die uiteraard beschikken over een parate juridische kennis, maar meer nog over de nodige vaardigheden en denkkaders waarmee ze zich kunnen voegen naar de polyvalente beroepsperspectieven en de veelheid aan juridische specialismen. Aldus geeft de combinatie van de bachelor- en masteropleiding samen garanties op een voldoende inzicht in en vertrouwdheid met de werking van het Belgisch recht, zodat de afgestudeerden als volwaardig jurist in België kunnen functioneren en daarmee voldoen aan het civiel effect *sensu latu*."

De opleiding sluit volgens de instelling ook aan bij de relevante internationale context, door de 'multilevel governance'-benadering die met het programma wordt beoogd. Nationaal recht, supra- of internationaal recht en rechtsvergelijking worden in die benadering niet langer apart van elkaar bestudeerd, maar op geïntegreerde wijze, aldus de instelling. Het gaat daarbij om 'moderne rechtsvergelijking' volgens de instelling, met zowel een horizontale als een verticale dimensie, die niet langer alleen maar een intellectuele exercitie is, maar zich als absolute noodzaak aandient om het eigen recht te kunnen begrijpen en te kunnen toepassen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het beroepenveld gekend is in de domeinspecifieke inrichting van het curriculum en dat het veld, bij monde van de vertegenwoordigers die de commissie

¹⁴ Bij schrijven (e-mail) van 11 november 2010, op vragen van de commissie van 14 oktober 2010. Zie ook noot 12.

¹⁵ Wetten van 30 december 2009 tot gelijkstelling van de graad van master in de rechten, master in het notariaat en master in het sociaal recht met respectievelijk een licentiaat of doctor in de rechten, een licentiaat in het notariaat en een licentiaat in het sociaal recht wat betreft de diplomaverenisten voor juridische beroepen in wetten en reglementen die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 en 78 van de Grondwet.

¹⁶ Het gaat meer bepaald om staatsrecht, verbintenissenrecht, burgerlijk procesrecht, strafrecht, strafprocesrecht en tenminste vier van volgende opleidingsonderdelen: zakenrecht, personen- en familierecht, bijzondere overeenkomstenrecht, administratief recht, arbeidsrecht, sociale zekerheidsrecht, handelsrecht of fiscaal recht

¹⁷ Eerste bachelorjaar: privaatrecht (11 SP), staats- en bestuursrecht (8 SP); tweede bachelorjaar: fiscaal recht (6 SP), ondernemingsrecht m.i.v. het vennootschapsrecht (6 SP), strafrecht en strafprocesrecht (10 SP); derde bachelorjaar: gerechtelijk recht (6 SP), personen- en samenlevingsrecht (8 SP), arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht (12 SP), zaken- en contractenrecht (12 SP)

uit die sector te spreken heeft gekregen, bijzonder enthousiast bleek over de invulling die aan de opleiding is gegeven.

De opleiding voldoet verder, naar de commissie heeft kunnen vaststellen, aan de eisen die Belgische en decretale regelgeving stellen aan toelating tot de gereguleerde juridische beroepen. Door de instelling werd dit - daarnaar uitdrukkelijke door de commissie gevraagd - nog eens bevestigd.

De commissie roept op deze plaats in herinnering dat zij hierboven, bij § 2.4 over de totstandkoming van het domeinspecifieke leerresultatenkader van de voorgedragen opleiding, reeds heeft geoordeeld dat de voorgedragen master, in de termen van het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS), 'kadert' binnen de kwalificaties van dat decreet.

De vraag of de opleiding, als master, ook het descriptorniveau haalt dat genoemd decreet voor een masteropleiding eist (te weten: VKS niveau 7), wordt door de commissie positief beantwoord. Aan de descriptorelementen die voor dat niveau gelden, voldoet de opleiding naar het oordeel van de commissie in overtuigende mate. Van een afgestudeerde in de opleiding mag inderdaad worden verwacht dat hij/zij kennis en inzicht uit het eigen domein en direct aanpalende domeinen weet te integreren en toe te passen, vaardigheden op het gebied van zelfstandig wetenschappelijk onderzoek weet toe te passen bij complexe juridische vraagstukken en in staat is innovatieve probleemoplossende technieken en methodes op hun waarde te schatten en waar nodig toe te passen.

Het geheel van einddoelstellingen en deeldoelstellingen (zoals onder meer geformuleerd in de Blauwdrukken) staat daar naar het idee van de commissie borg voor.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.1.3 Samenvattend oordeel onderwerp 1: Doelstellingen opleiding

De commissie heeft de beide facetten van onderwerp 1 als voldoende gewaardeerd, waardoor de commissie ook het onderwerp als geheel met een voldoende waardeert.

4.2 Programma

Voor de beschrijving van het programma wordt verwezen naar het voorgaande hoofdstuk 3.

4.2.1 Facet 2.1. Eisen academische gerichtheid

Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor academische gerichtheid:

- a. Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten) binnen relevante disciplines.
- b. Het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante wetenschappelijke discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën.
- c. Het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de ontwikkeling en beoefening van de kunsten
- d. Bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen heeft het programma aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen.

Bevindingen

[Ad a.]

Over de kennisontwikkeling, in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek, merkt de instelling in het aanvraagdossier onder meer het volgende op: “Aan de academische vorming van de student wordt aandacht besteed via opleidingsonderdelen met een meer reflexieve inslag waarin het positieve recht gerelativeerd wordt en vanuit een meer afstandelijk perspectief beschouwd wordt. Dat gebeurt bijvoorbeeld in het blok Recht en samenleving waarin de wisselwerking tussen beide begrippen centraal staat: het recht als gevolg van het handelen van de samenleving en het recht om aan die samenleving ook inhoud en vorm te geven. Dit geeft de hand aan een politicologisch luik waarin de leidende rol van de politiek in een democratische rechtstaat wordt geanalyseerd. Hierbij is het ook belangrijk de institutioneel democratische en de onderhandse besluitvorming te betrekken.

De opleiding is onderzoeksgebonden. Zij wordt ondersteund door wetenschappelijk onderzoek dat aansluit bij het onderzoeksbeleid van met name de faculteit Rechten van de UHasselt dat gebeurt binnen het Centrum voor Overheid en Recht maar ook van de faculteit Rechtsgeleerdheid van de KULeuven en de faculteit der Rechtsgeleerdheid van MU.

Vermeld zij verder nog dat de inhoud van de opleidingsonderdelen de resultaten van het onderzoek zal weerspiegelen. De docenten van de opleiding, die allen een wetenschappelijke aanstelling hebben, zijn immers actief betrokken bij dit onderzoek. Ook de studenten krijgen tijdens hun masteropleiding de gelegenheid kennis te maken met onderzoek – onder meer via de masterproef – en krijgen op die manier de kans om hun onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen.”

[Ad b.]

Als voornaamste ontwikkeling in de rechtswetenschap, als wetenschappelijke discipline, ziet de instelling toch vooral de geïntegreerde en rechtsvergelijkende wijze van bestudering van het recht, waarbij nationaal, supranationaal en internationaal recht worden beschouwd en bestudeerd als met elkaar gerelateerd ‘Ius Commune’. In verband met het voorgedragen programma merkt de instelling daarover, voor zover hier relevant, op:

“Zowel in het bachelor- als in het masterprogramma wordt aandacht besteed aan het Ius Commune, dat gedefinieerd kan worden als ‘the principles and organisations which the European nations have in common’. Het nationale (in België geldende) recht en het nationale rechtsstelsel wordt daarbij rechtsvergelijkend bestudeerd, geïntegreerd en in samenhang met het Europese gemeenschapsrecht. Het nationale recht vormt immers niet langer een op zichzelf staand, afgescheiden systeem. Internationale processen van rechtsintegratie, waarbij de Europese Unie een steeds meer determinerende rol speelt, leiden tot een grotere mate van integratie van rechtsstelsels. In de masterfase gebeurt dit in het perspectief van meer complexe materies waarbij de Europeesrechtelijke invloed op het betreffende rechtsgebied naar voren komt.”

[Ad c.]

De wetenschappelijke vaardigheden worden vooral gerealiseerd dankzij de Masterproef, aldus de instelling. Bovendien reiken het probleemgestuurd onderwijs en in het bijzonder ook het opleidingsonderdeel Methodologie studenten de nodige onderzoekstechnieken aan, zo licht de opleiding nader toe.

Dat geldt ook voor de meer technische juridische vaardigheden. De instelling maakt daarover onder meer het volgende relevante opmerkingen:

“De opleiding besteedt verder expliciet aandacht aan het functioneren als jurist. Dit gebeurt, net zoals in de voorafgaande bacheloropleiding, door aan te knopen bij de maatschappelijke realiteit en de juridische beroepsvelden, waarmee het onderkennen van juridische vraagstellingen en het oplossen van juridische problemen duidelijk in beeld komt.

Daarnaast worden de voor juristen onmisbare vaardigheden op masterniveau uitgediept: studietechnische vaardigheden zoals het behandelen van casussen enerzijds, op de juridische praktijk gerichte vaardigheden, zoals het schrijven van stukken, procederen en debatteren, onderhandelen en bemiddelen anderzijds. Deze vaardigheden komen deels geïntegreerd in het curriculum aan bod. Zo zijn mondelinge uitdrukkingsvaardigheden inherent verbonden aan het onderwijsconcept en worden ze getoetst bij mondelinge examens en de verdediging van de masterproef. Soms worden de vaardigheden in een apart opleidingsonderdeel aangeboden. Zo krijgen de studenten in het blok onderhandelen en bemiddelen de benodigde kennis en inzicht die in het bijzonder van belang zijn bij een adviespraktijk. Naast inzicht leren de studenten ook zelf de vaardigheden ontwikkelen om deze beginselen toe te passen. Verder wordt uitvoerig aandacht besteed aan schrijfvaardigheden in het blok Methodologie.”

[Ad d.]

Als actuele ontwikkelingen in de actuele praktijk van de juridische beroepen waaraan in het programma aandacht zal worden besteed, wijst de instelling op de alternatieve vormen van probleembeslechting die, met name het laatste decennium, opgang hebben gemaakt: “De masteropleiding beoogt studenten niet enkel op te leiden voor geschillenbeslechting die berust op rechterlijke tussenkomst. Zij focust op het recht als instrument van conflictvermijding, -hantering en -oplossing niet alleen binnen maar vooral ook buiten de rechtbank. Zowel in de publiekrechtelijke benadering als in de rechtsbedeling wordt de opleiding toegespitst op onderhandelde oplossingen waarbij de onderscheiden partijen al dan niet onder leiding van een onafhankelijke derde zelf en actief op zoek gaan naar een werkbare en aanvaardbare oplossing voor alle partijen.”

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de instelling er op adequate wijze in is geslaagd aan te tonen dat het programma aansluit bij de criteria voor de academische gerichtheid van een masteropleiding, zoals verlangd bij het onderhavige facet.

Bij de beantwoording van schriftelijke vragen van de commissie ter zake en in de, bij gelegenheid van het locatiebezoek gegeven, mondelinge toelichting heeft de instelling op overtuigende wijze weten duidelijk te maken dat het programma voldoende statuut heeft om als ‘academisch gerichte opleiding’ in de zin van het NVAO Toetsingskader te kunnen gelden.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.2 Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

- a. *Het programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding.*
- b. *De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.*

Bevindingen

[Ad a.]

Over de vraag of het programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze(n) van toetsing de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding weerspiegelen, laat de instelling zich in het aanvraagdossier niet expliciet uit.

Wel geeft zij aan dat de opleiding met de gekozen rechtsvergelijkende dimensie, het concept van studentgecentreerd en probleemgestuurd onderwijs en de nadruk op zelfwerkzaamheid bij de werkvormen die het onderwijs kent focust op het profiel van een beginnend beroepsbeoefenaar die in beginsel werkt vanuit een conflictoplossende benadering, die kenmerkend is voor de hele opleiding. In de woorden van de instelling zelf: "De gezamenlijk georganiseerde masteropleiding wil zowel in het publiekrechtelijke profiel als in de algemene profiel rechtsbedeling focussen op onderhandelde oplossingen waarbij de onderscheiden partijen zelf en actief op zoek gaan naar een voor hen werkbaar en aanvaardbare oplossing. In het blok Onderhandelen en bemiddelen maar evenzeer in verscheidene andere positiefrechtelijke opleidingsonderdelen verwerven de studenten kennis van en inzicht, vaardigheden en attitudes in conflictvermijding, - hantering en – oplossing. In de opleiding wordt studenten gewezen op het belang en het nut van de beheersing van dergelijke vaardigheden. Voor de verdere ontwikkeling ervan zullen de studenten in hun beroepsloopbaan zelfstandig instaan."

[Ad b.]

De te bereiken eindkwalificaties zijn volgens opgaaf van de instelling verfijnd in 'eindtermen' per blok (opleidingsonderdeel), die op hun beurt weer nader zijn uitgewerkt in de zogenoemde blauwdrukken per blok.

In de woorden van de instelling zelf:

"De operationalisering van de doelstellingen in eindtermen vindt dus concreet per onderwijsblok plaats. Daarbij wordt rekening gehouden met de globale doelstellingen zoals die voor de opleiding als geheel zijn geformuleerd. De Blauwdrukken (bijlage 9 bij het aanvraagdossier) bevatten alle noodzakelijke informatie met betrekking tot het blok: de eindtermen per opleidingsonderdeel, het aantal te behalen studiepunten, de voertaal, de onderwijsvorm en examenvorm."

Overwegingen

De commissie vindt dat de instelling op dit punt nodeloos verwarrend is in de gebruikte terminologie. De door de instelling eerder geformuleerde eindtermen van de opleiding (zie facet 1.1) worden onder dit facet weer ten tonele gevoerd als de *vertaling* van die eindtermen in de doelstellingen van de opleiding.

Ook in de verdere presentatie van de opleiding - in het aanvraagdossier en de bijlagen daarbij - is het woordgebruik op het punt van de relatie doelstellingen/programma erg diffuus en onbestemd. De begrippen 'eindtermen', 'doelstellingen', 'deeleindtermen', 'eindtermen per opleidingsonderdeel' en 'leerdoelen' worden door elkaar heen en in wisselend verband als vergelijkbare synoniemen gebruikt.

De instelling zou er goed aan doen om in de verdere presentatie van de opleiding op dit punt éénduidiger woordgebruik te hanteren.

Niettemin heeft de instelling, naar het oordeel van de commissie, wel een programma aangeleverd waarvan het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing op adequate wijze een weerspiegeling vormen van de beoogde eindkwalificaties van de

opleiding. In de beschrijving van de verschillende blokken en modules legt de instelling daar op overtuigende wijze verantwoording voor af.

In de Blauwdrukken worden inderdaad, zoals de instelling claimt, de beoogde eindkwalificaties vertaald in leerdoelen per blok: door de instelling aangeduid als 'deeleindtermen'.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.3 Facet 2.3. Samenhang programma

Het beoogde programma is inhoudelijk samenhangend.

Bevindingen van de commissie

Over de sequentiële opbouw van het programma merkt de instelling op dat: "Het programma in de eerste plaats een truncus communis [omvat] die vijf blokken telt (30 ECTS). Deze blokken staan van september tot en met december van het eerste masterjaar geprogrammeerd. Na afloop van deze periode moeten de studenten een keuze maken tussen de afstudeerrichtingen 'rechtsbedeling' of 'overheid en recht'. Iedere afstudeerrichting omvat acht verplichte blokken (48 ECTS). Studenten complementeren hun curriculum verder ook nog met een keuze uit blokken van de eigen én de andere afstudeerrichting (18 ECTS). Studenten kunnen er ook voor opteren de keuzeruimte op te vullen met vakken die faculteitoverschrijdend aan de UHasselt/tUL worden aangeboden of met vakken uit de masterprogramma's in de rechten aan de partnerinstellingen. Het programma wordt afgesloten met een masterproef (24 ECTS¹⁸). Indien gewenst kunnen studenten ook kiezen voor een studieverblijf in het buitenland."

De samenhang van het programma lijkt de instelling vooral te willen beredeneren vanuit de gekozen onderwijsmethodiek en werkvormen: "De rechtsvergelijkende benadering, het conflicthanterende uitgangspunt en de didactische werkvormen vormen de verbindende elementen doorheen de opleiding."

Verder draagt aan de coherentie van het programma ook en vooral het blok Methodologie volgens de instelling bij:

"Ook voor de interactie tussen onderwijs en onderzoek is het blok Methodologie belangrijk. Het blok vormt bovendien de voorbereiding op de masterproef die in het laatste jaar wordt verdedigd en waarin de student effectief bewijst een zelfstandige, vakbekwame en kritische jurist te zijn. In het blok Methodologie leren de studenten de verschillende fasen kennen van het rechtswetenschappelijk onderzoek en hun onderlinge samenhang, inzonderheid de wijze waarop onderzoeksvragen ontstaan en geformuleerd worden en de wijze waarop het onderzoek verloopt en doelstellingen ervan. Onder begeleiding werken studenten aan een onderzoeksplan dat op het einde van het eerste academiejaar ingediend en beoordeeld wordt."

¹⁸ De eigenlijke masterproef beslaat 12 ECTS, maar tot de voorbereiding van de proef rekent de instelling ook het blok methodologie dat in periode 3 t/m 5 van het eerste jaar en (aansluitend) in periode 1 t/m 2 van het tweede jaar wordt verzorgd., voor 12 ECTS. Zie ook de pp. 12/13 hierboven.

Overwegingen

De instelling heeft naar het oordeel van de commissie op adequate wijze aannemelijk gemaakt dat het programma inhoudelijk samenhangend is. Weliswaar beredeneert de instelling die samenhang in eerste aanleg vooral vanuit didactische en onderwijsmethodische hoek, maar zij geeft tegelijk ook aan dat de sequentiële opbouw van het curriculum en de inhoud van de blokken daarbij aansluiten.

Ook de Blauwdrukken van de verschillende blokken (bijlage 9 bij het aanvraagdossier) geven er, naar het idee van de commissie, blijk van dat sprake is van een op elkaar voortbouwen van modules en vakken, zowel vakinhoudelijk als in het aanleren van vaardigheden en attitudes.

De instelling dient er wel op toe te zien dat de onderwijsopdrachten die aan de in te zetten docenten worden verstrekt zoveel mogelijk worden gebundeld om fragmentatie, en daarmee verlies van coherentie van het programma, te voorkomen.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.4 Facet 2.4. Studielast

De studietijd sluit aan bij de norm zoals vastgesteld bij decreet.

Bevindingen van de commissie

Aan de decretaal bepaalde norm dat een student 1500 tot 1800 uur per jaar werkt voldoet de opleiding, naar zeggen van de instelling. Op basis van 40 à 42 werkweken in een academiejaar komt de belasting per week in het voorgedragen programma neer op gemiddeld 37.5 à 45 studiebelastingsuren (SBU), inclusief examens.

Overwegingen

Verificatie van de mate waarin de reële studielast aansluit bij de decretaal geldende norm is onderdeel van de interne kwaliteitszorg. Daarvoor staat de opleiding een aantal instrumenten ter beschikking, zo heeft de commissie vastgesteld.

Door *studietijdmetingen* wordt een beter inzicht verkregen op de werkelijk geïnvesteerde tijd van de studenten en kan de studeerbaarheid van curricula verbeterd worden aan de hand van aanpassingen op het niveau van een opleidingsonderdeel en/of van een jaarprogramma. Met behulp van een elektronische tijdschrijfagenda kunnen studenten per week en per opleidingsonderdeel de uren contactonderwijs en de uren zelfstudie registreren, zo is de commissie gebleken. Die registratie heeft betrekking op een volledige onderwijsperiode, inclusief studie- en examenweken.

Tijdens *evaluatievergaderingen* met studenten komt steevast de studielast aan bod, bij wijze van procesbewaking, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. In het geval van acute knelpunten, wordt hiervoor een oplossing gezocht, in samenspraak met de betrokken staf. Na afloop van elk opleidingsonderdeel wordt de onderwijskwaliteit bevraagd aan de hand van *enquêtelijsten*. Alle opleidingsonderdelen uit het curriculum worden op deze wijze kort geëvalueerd, waarbij één van de items steeds de evaluatie van de studielast is. De commissie ziet in dit geheel van verificatiemiddelen voldoende waarborgen gelegen voor een aansluiting van de reële studielast bij de decretale norm in deze.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.5 Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

Het programma [in casu een master] sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten, te weten:

- *bachelorsgraad, met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), en in voorkomend geval aangevuld met een geïndividualiseerd opleidingsprogramma, een voorbereidingsprogramma of een schakelprogramma.*

Bevindingen

De master in de rechten van tUL en KULeuven is rechtstreeks toegankelijk vanuit een academische bachelor in de rechten, aldus de instelling. Daarmee voldoet het voorgedragen programma, als master-na-bacheloropleiding, aan de decretale toelatingsvoorwaarde dat een instromende studente in het bezit dient te zijn van een diploma van een bacheloropleiding.

Verder zullen ook de principes vervat in het flexibiliseringsdecreet ter zake van eerder verworven competenties/eerder verworven kwalificaties (EVC/EVK) worden toegepast. De regels voor erkenning van EVC/EVK zijn opgenomen in de algemene onderwijs- en examenregeling die van toepassing is voor UHasselt en de tUL, aldus de instelling, en is op de site: http://www.uhasselt.be/onderwijs/examen_info.asp te raadplegen. .

Tot slot meldt de instelling in dit verband nog dat een schakelprogramma wordt uitgewerkt voor de bachelor Bedrijfsmanagement (afstudeerrichting rechtspraak), overeenkomstig de afspraken die daaromtrent in de decanenconferentie van de Vlaamse rechtsfaculteiten zijn gemaakt.

Overwegingen

De commissie constateert dat de vooropleidingseis die de instelling voor instroom in de master stelt inderdaad voldoet aan de decretale norm die het behaald hebben van de bachelorsgraad in een relevante opleiding verlangt. In het geval van een master in de rechten is de eis van het succesvol afgerond hebben van een academische bachelor in de rechten zonder meer een passende toelatingsvoorwaarde te noemen.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de in het Reglement EVC-procedure AUHL voorziene validerende instantie adequaat zal toezien op een correcte toepassing van de procedure die voor de erkenning van EVC/EVK's in genoemd reglement is geregeld. Het reglement bevat daarvoor in ieder geval de garanties zoals die door het flexibiliseringsdecreet worden geeist.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.6 Facet 2.6. Studieomvang

De opleiding [master] voldoet aan formele eisen m.b.t. de studieomvang, te weten:

- *Ten minste 60 studiepunten.*

Bevindingen

Volgens de instelling voldoet het voorgedragen programma aan de decretale eis met betrekking tot de studieomvang, omdat het voorgedragen programma 120 studiepunten omvat, verspreid over twee jaar.

Overwegingen

Ingevolge het Structuurdecreet (art. 19 § 2) dient een masteropleiding ten minste 60 studiepunten (ECTS) te bedragen. De voorgedragen opleiding kent een studieomvang van 120 ECTS en voldoet daarmee aan de decretale eis.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.7 Facet 2.7. Masterproef

De masteropleiding wordt afgesloten met een masterproef. Deze heeft een omvang van ten minste één vijfde van het totale aantal studiepunten met een minimum van 15 en een maximum van 30 studiepunten.

Bevindingen

De masterproef is naar zeggen van de instelling het sluitstuk van de academische rechtenopleiding waarin de student bewijst effectief een zelfstandige, vakbekwame en kritische jurist te zijn. Het betreft een zelfstandig wetenschappelijk werk, waarmee de student getuigt van zijn grondige kennis van de grondslagen, de structuren en de methodiek van het recht.

De masterproef behelst een schriftelijke en een mondelinge component. De schriftelijke component bestaat uit twee delen: een voorbereidend deel, uitmondend in het 'tussentijds rapport' in het eerste masterjaar (en de periodes 1 t/m 2 van het tweede jaar) en de eigenlijke masterproef (of 'eindwerk') aan het eind van het tweede masterjaar.

De mondelinge component bestaat uit een toelichting en verdediging door de student ten overstaan van een jury.

Het voorbereidende deel, uitmondend in het onderzoeksplan voor het eindwerk (ook wel 'tussentijds rapport' genoemd), beslaat 12 ECTS en krijgt in het programma vorm in het onderwijsblok Methodologie.

Het eindwerk en de mondelinge presentatie beslaat eveneens 12 ECTS.

Met een totaal van 24 ECTS voldoet de masterproef aan het decretaal vereiste van tenminste één vijfde van het totale aantal studiepunten van de opleiding (120 ECTS), aldus de instelling.

Overwegingen

De commissie heeft eerst na toelichting door de instelling bij gelegenheid van het locatiebezoek begrepen dat het blok Methodologie ook onderdeel vormt van de masterproef. Uit het schematisch overzicht van het programma in het aanvraagdossier viel dat niet op te maken, en bij de beschrijving van het betreffende facet (2.7) ontbrak een referentie aan genoemd blok (dat zich over twee periodes uitstrekt) als onderdeel van de masterproef. Alleen bij lezing in onderling verband van de passage over het blok Methodologie onder het facet 'Samenhang' (2.3) en de onderwerpenlijst bij het vak Methodologie in de Blauwdrukken (bijlage 9 bij het aanvraagdossier) had - zo is achteraf

gebleken - wel afgeleid kunnen worden dat dit blok mede onderdeel vormt van het werken aan de masterproef.

Meer specifiek gaat het daarbij om: (i) het schrijven van een onderzoeksplan ter voorbereiding van de masterproef, (ii) het verwerven van inzicht in de methoden en de geldigheidsvereisten van rechtswetenschappelijk onderzoek, (iii) het verkennen van de verschillende fases van het opzetten en uitvoeren van (het eigen) onderzoek: de voorbereiding van het onderwerp, met bijzondere aandacht voor het formuleren de onderzoeksvra(a)g(en) en de doelstellingen van het onderzoek, de inhoudelijke en bibliografische verkenning van het onderwerp, het preciseren van de onderzoeksvraag, het inventariseren en plannen van de te verrichten onderzoekswerkzaamheden, de verschillende fasen in de totstandkoming van de verslaglegging en de beoordeling van het gevoerde onderzoek, (iv) het kennis nemen van de elementaire normen waaraan ieder professioneel/juridisch betoog moet voldoen (v) het verwerven van inzicht in de structuur van het (juridisch) argumenteren en (vi) het opdoen van besef van de historiciteit van het recht.

Naar de commissie heeft kunnen vaststellen zal één en ander op een niveau worden onderwezen en begeleid waardoor reëel uitzicht bestaat op het kunnen schrijven van een eindwerkstuk op academisch niveau.

Verwarrend vond de commissie het weer wel dat in de Blauwdrukken niet de juiste studiebelasting voor het blok Methodologie (6 in plaats van 12 ECTS) werd vermeld. Datzelfde geldt voor de masterproef (als eindwerk): ook hier geeft de instelling een belasting aan van 6, in plaats van 12 ECTS.

In de verdere presentatie van de opleiding, in het bijzonder naar geïnteresseerde studenten toe, doet de instelling er goed aan om duidelijker te laten uitkomen dat het blok Methodologie integraal deel uitmaakt van de masterproef en bedoeld is als voorbereiding op het eindwerkstuk, en dat zij daarbij ook expliciet melding maakt van de totale studielast van 24 ECTS (12 ECTS voor elk van beide onderdelen).

Met een belasting van in totaal 24 ECTS voldoet de masterproef aan de decretale eis¹⁹ van een studieomvang die, uitgedrukt in studiepunten, gelijk is aan tenminste één vijfde van het totaal aantal studiepunten van het opleidingsprogramma (120: 5 = 24 ECTS).

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.2.8 Samenvattend oordeel onderwerp 2: Programma

De commissie heeft alle facetten met betrekking tot onderwerp 2 als voldoende gewaardeerd, daarmee krijgt ook het onderwerp zelf een voldoende waardering.

¹⁹ Ingevolge art. 12 § 5 van het Structuurdecreet.

4.3 Inzet van personeel

4.3.1 Facet 3.1. Eisen academische gerichtheid

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een academisch gerichte opleiding:

- *Het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten).*
- *Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen zal daarenboven voldoende personeel beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.*

Bevindingen

Over de academische gerichtheid van het in te zetten personeel wordt in het aanvraagdossier het volgende gereleveerd:

“Het onderwijs zal, als academisch onderwijs, verzorgd worden door docenten met een wetenschappelijke aanstelling en gesteund zijn op hun wetenschappelijk onderzoek in het betrokken vakgebied. Daartoe zal beroep gedaan worden op de leden van de academische staf van de drie faculteiten.

De UHasselt zal beroep doen op de reeds bestaande omkadering van de faculteit Rechten en daarnaast, ten behoeve van de masteropleiding, de personeelsformatie versterken. De nieuw aan te werven docenten en onderzoekers (deeltijds en voltijds) zullen aan de faculteit Rechten worden benoemd/aangesteld door het universiteitsbestuur van de UHasselt. Via een open werving in profielvacatures zal de hoogste kwaliteit worden verzekerd. Deze personeelsleden zullen ook de onderzoeksgroep Overheid en Recht in Hasselt versterken. De rest van de opdrachten zal verdeeld worden over de overige partners, hetzij op voltijdse hetzij op deeltijdse basis. Het wetenschappelijk, administratief en technisch personeel dat voor de masteropleiding zal worden ingezet, is afhankelijk van de instroom en de hieraan verbonden financiële mogelijkheden.

De opleiding wordt ondersteund door wetenschappelijk onderzoek dat aansluit bij het onderzoeksbeleid van de faculteit Rechten van de UHasselt, de faculteit Rechtsgeleerdheid van de KULeuven en de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de UM.”

Voor een beschrijving van het personeel dat zal gaan worden ingezet meende de instelling in het aanvraagdossier te kunnen volstaan met verwijzing naar een bijlage (11) bij het dossier, met een veertigtal cv's van docenten, hoofddocenten en hoogleraren, die 'in beginsel inzetbaar' heten te zijn voor de nieuwe opleiding, gelet op de vakken die dezen in vergelijkbare zin reeds bij een van de partnerinstellingen verzorgen.

De commissie vond dat onbevredigend, omdat daarmee geenszins zeker was dat de als inzetbaar aangemerkte personen ook daadwerkelijk zouden worden ingezet en evenmin dat voldoende ZAP-personeel op het niveau van hoogleraar (en/of gedoctoreerde) effectief bij het onderwijs betrokken zou worden.

Toen ook bij gelegenheid van het locatiebezoek niet meer duidelijkheid hieromtrent kon worden verkregen, heeft de commissie gemeend de instelling te moeten vragen haar daar aanvullend en schriftelijk toch meer klaarheid in te verschaffen, minimaal voor het gehele eerste masterjaar.

De instelling heeft gepoogd bij brief van 9 december 2010 aan dat verzoek te voldoen, onder het voorbehoud dat de definitieve keuze van in te zetten personen afhankelijk is van

een (per faculteit te volgen) interne procedure, waarbij - in samenspraak tussen de aangewezen onderzoeks- of vakgroep en de decaan van de betreffende faculteit - zal worden gekeken of bestaand personeel daarvoor zal worden ingezet, dan wel nieuw personeel zal worden aangetrokken.

Voor de UHasselt biedt het putten uit bestaande onderzoeksgroepen/vakgroepen overigens maar beperkte mogelijkheden, aldus de instelling, omdat de opleiding volledig nieuw is voor de UHasselt en de faculteit met haar bestaande nog in opbouw is. De UHasselt streeft er dan ook naar om de aan de UH toegewezen onderwijsopdrachten zodanig te combineren dat ze zo veel mogelijk zullen leiden tot voltijdse benoemingen of tot benoemingen met een substantiële omvang.

Overwegingen

De commissie heeft er begrip voor dat de instelling nog niet met 100% zekerheid kan garanderen dat de door haar opgevoerde docenten ook daadwerkelijk het onderwijs in de betreffende blokken zullen verzorgen.

De commissie onderkent het legitieme argument van de instelling dat de interne procedures, die nodig zijn om tot (definitieve) toewijzing van onderwijsopdrachten te kunnen komen eerst echt kunnen worden gestart als zekerheid is verkregen dat de master ook daadwerkelijk van start zal gaan. Onderzoeksexpertise laat zich immers nog wel per onderzoeksgroep/vakgroep 'poolen', maar onderwijsopdrachten worden nominatim toegewezen, zodat de verantwoordelijkheid duidelijk bepaald is.

In het licht van dit voorbehoud heeft de instelling de commissie een overzicht aangeleverd van voor de beide masterjaren in beginsel aangewezen en beschikbare docenten en/of vacatures voor de verschillende vakken.

Bij aanwerving van nieuw personeel streeft de instelling ernaar om zogenaamde coherente, complementaire vakkenpakketten samen te stellen, zodat de nieuw te bezetten fte's zo min mogelijk gefragmenteerd worden. Definitieve aanwijzing van de docenten gebeurt in overleg tussen betrokken decaan en onderzoeksgroep/vakgroep.

De door de instelling aangeleverde overzichten van in te zetten docenten, c.q. vacatures voor de verschillende blokken geven een goede bezetting te zien van hoogleraren en gepromoveerden van de partnerinstellingen. De docentbezetting vanuit de UM blijft daarbij weliswaar sterk achter bij die van de KULeuven en de UHasselt, maar bedacht dient te worden dat de aan de UM toegewezen onderwijsopdrachten in het totaal van de opleiding beraamd is op ten hoogste 10% van het te verzorgen onderwijs, terwijl het UM-aandeel in de rechtenbachelor (met name voor de internationaalrechtelijke en Europeesrechtelijke vakken' in die fase) op dit moment percentueel (fors) hoger ligt dan de bijdrage die haar daarvoor aanvankelijk was toegedacht.

Vanuit de UHasselt zullen in ieder geval twee hoogleraren (Gunter Maes en Annemie Draye) als trekkers van de opleiding fungeren, die daarvoor in voorkomende gevallen kunnen terugvallen op de vijf professoren die de vakgroep rechten van de UHasselt daarnaast nog kent en die aan de ontwikkeling van de voorgedragen opleiding een bijdrage hebben geleverd (Petra Foubert, Caroline Vanderkerken, Bernard Vanheusden, Charlotte Declerck en Nan Torfs).

De commissie adviseert de instelling om bij de aanwerving van nieuw personeel uit te zien naar personen die een belangrijke bijdrage zouden kunnen leveren aan de interactie tussen onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.3.2 Facet 3.2. Kwantiteit personeel

- Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen starten.
- Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen continueren.

Bevindingen van de commissie

Over de personeelsformatie in kwantitatieve zin meldt het aanvraagdossier onder meer het volgende op:

“Het masterprogramma wordt door de partners verzorgd waarbij de percentuele verdeling van de onderwijsorganisatie tussen de UHasselt, de KULeuven en Maastricht University respectievelijk 58, 32, en 10 bedraagt. De concrete invulling van deze bijdrage gebeurt in wederzijds overleg tussen de partners. Daarbij zal geput worden uit de bestaande personeelsformatie maar zullen ook extra aanwervingen gebeuren.

De personeelsformatie voor de gezamenlijk georganiseerde masteropleiding in de rechten bestaat uit personeelsleden van KULeuven en, wat tUL betreft, van UHasselt en Maastricht University. Bij de oprichting van de tUL werd immers bepaald dat de tUL geen eigen personeelsformatie of infrastructuur zal hebben, maar voor de realisatie van haar doelstellingen een beroep zal doen op de personeelsformatie en de infrastructuur van de beide moederuniversiteiten, UHasselt en Maastricht University.

De academische verantwoordelijkheid voor de door de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KULeuven aan te leveren onderwijstaken zal in het licht van de capaciteit van de betrokken onderzoekseenheden en -instituten toevertrouwd worden, deels aan actueel in dienst zijnd, deels aan bijkomend aan te werven, zelfstandig en assiterend academisch personeel.”

Uit informatie die op uitdrukkelijk verzoek van de commissie door de instelling is verstrekt - in aanvulling op het aanvraagdossier en hetgeen tijdens het locatiebezoek over de inzet van personeel naar voren kwam - is voor de commissie duidelijk geworden dat de toewijzing van de te verzorgen vakken en het daarvoor benodigde aantal fte's gebeurt naar de onderzoeksgroepen/vakgroepen toe, die gelijkaardige vakken aan de eigen universiteit verzorgen.

Voor de master zijn in totaal 14 fte beschikbaar, waarvan 45% is geoormerkt voor professoren en 55% voor assistenten. Die 14 fte worden verdeeld over de onderzoeksgroepen/vakgroepen van de onderscheiden partnerinstellingen, naar rato van hun aandeel in de onderwijsbelasting van het gehele programma. Met de inzet van 14fte wordt een staf/student-ratio bereikt van 1:21, aldus de instelling.

Overwegingen

De formatieruimte die door de instelling is voorzien om de opleiding van start te kunnen laten gaan en te kunnen continueren is naar het oordeel van de commissie meer dan toereikend. Het door de instelling begrote aantal fte's dat nodig zou zijn om de instromende aantallen studenten in zowel de bachelor- als de masteropleiding te kunnen 'bedienen', merkt de commissie als reëel en verantwoord aan, gelet op de in-, door- en uitstroomcijfers waarvan de instelling uitgaat.

De staf/student-ratio van 1: 21 die de instelling met de in te zetten 14 fte zegt te kunnen realiseren, is naar het oordeel van de commissie voor een rechtenopleiding een buitengewoon goede, zo niet ideale, score.

De cijfermatige onderbouwing die voor één en ander door de instelling wordt gegeven is verifieerbaar correct.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.3.3 Facet 3.3. Kwaliteit personeel

Het in te zetten personeel is gekwalificeerd voor een inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Uitgangspunt bij de inzet van personeel is volgens de instelling nadrukkelijk dat het academisch onderwijs wordt verzorgd door docenten met een wetenschappelijke aanstelling en gesteund zal zijn op hun wetenschappelijk onderzoek in het betrokken vakgebied. Nieuw aan te werven personeelsleden zullen een trainingsprogramma dienen te doorlopen dat speciaal daarvoor is opgezet. En de werving en selectie van nieuwe docenten zal verder gebeuren met aandacht voor de didactische en inhoudkundige kwaliteiten van de kandidaten.

De noodzaak om voortdurend te investeren in een goed uitgebouwde didactische en informatietechnologische specialisatie voor docenten en beginnende docenten is evident vanwege de voortdurende ontwikkelingen in het onderwijs, aldus de instelling. Het opleidingsbestuur ziet er op toe dat het onderwijsfunctioneren van de docenten zo optimaal mogelijk is middels onder andere cursussen onderwijsprofessionalisering en management van onderwijsteams.

In de aanloop naar de start van de bacheloropleiding in 2008 werd een staff development traject voorzien voor alle betrokken medewerkers. Nieuwe medewerkers zullen veelal weinig ervaring hebben met het studentgecentreerd onderwijsconcept dat gehanteerd wordt binnen de bacheloropleiding in de rechten. Zij krijgen daarom een training die er op gericht is zowel de theoretische als praktische aspecten van opdracht- en probleemgestuurd onderwijs onder de knie te krijgen. Bij praktische aspecten moet onder andere gedacht worden het gebruik van de elektronische leeromgeving.

Overwegingen

De commissie heeft er vertrouwen in dat de instelling personeel zal weten in te zetten dat gekwalificeerd is voor het onderwijs in de voorgedragen opleiding. Uit de cv's van zittende personeelsleden die mogelijk zullen worden aangewezen als docenten is de commissie genoegzaam gebleken dat het om inhoudelijk, didactisch en organisatorisch gekwalificeerd personeel.

Met de garanties van selectie op die aspecten en bijscholing op punten waar nodig, gaat de commissie ervan uit dat ook de nog aan te werven docenten aan de vereiste kwalificaties zullen voldoen.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.3.4 Samenvattend oordeel onderwerp 3: Inzet van personeel

De commissie heeft alle facetten met betrekking tot onderwerp 3 als voldoende gewaardeerd, daarmee krijgt ook het onderwerp zelf een voldoende waardering.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De voorgestelde huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen

De commissie beperkt zich hier tot de beschrijving van de voorzieningen aan de UHasselt, Campus Diepenbeek, omdat de opleiding daar toch voornamelijk verzorgd zal gaan worden en studenten van de faciliteiten aldaar in hoofdzaak gebruik zullen maken.

Voor zover hier relevant meldt het aanvraagdossier het volgende over de materiële voorzieningen:

“De UHasselt is volop bezig met de renovatie van de Oude Gevangenis en aansluitende nieuwbouw in Hasselt, waar met het oog op de uitbouw van een campus Humane Wetenschappen, onder meer de opleiding in de rechten wordt ingericht. Voor de uitbouw van deze campus heeft LSM een budget van 30 miljoen euro ter beschikking gesteld. Einde 2007 keurde de Raad van Bestuur van de UHasselt de uitbouw van de stadscampus Hasselt goed. De bouwopdracht werd opgesplitst in diverse percelen en diverse aanbestedingsfasen en intussen zijn de gunningen lopende in toepassing van de wet op de overheidsopdrachten. Bij de start van de masteropleiding, in september 2011, zullen alle onderwijsactiviteiten van rechten zich op de campus Hasselt situeren. Tezelfdertijd kan de opleiding, indien gewenst, nog steeds beroep doen op de infrastructuur van de campus in Diepenbeek.

Gezien het kleinschalige karakter van het onderwijs in de rechten moeten relatief veel kleine onderwijslokalen beschikbaar zijn. In de nieuwbouwplannen werd bovendien rekening gehouden met een totaal van 1.050 studenten op kruissnelheid. Voor deze aantallen werden 28 klaslokalen voor 20 personen gepland, alsook 7 klaslokalen voor 40 tot 45 personen.

De campus Hasselt zal daarnaast beschikken over twee grote auditoria die plaats bieden aan 209 en 379 studenten en volledig uitgerust zullen zijn met de audiovisuele voorzieningen en ICT faciliteiten.”

In het kader van het samenwerkingsverband tUL-KULeuven zijn regelingen getroffen voor stafleden en studenten van de drie instellingen voor het gebruik van elkaars bibliotheekfaciliteiten. De studenten rechten hebben in dat verband toegang tot Universiteitsbibliotheek Maastricht (UBM) en de rechtsbibliotheek van de KULeuven. In de nieuwbouw te Hasselt wordt een bibliotheek voor basiswerken en standaardwerken voor onderwijsdoeleinden voorzien evenals een elektronische bibliotheek met raadpleging on-line (rond de reeds bestaande producten Jura en Strada). Deze bibliotheek is bedoeld voor met name de bachelorstudenten.

Daarnaast wordt voorzien in een uitgebreide wetenschappelijke rechtsbibliotheek die voor gezamenlijk gebruik zal komen van de UHasselt en de rechtbanken van het arrondissement Hasselt, en mede met steun van de federale overheidsdienst (FOD) Justitie zal worden gerealiseerd.

De gezamenlijk rechtsbibliotheek wordt ondergebracht in het nieuwe gerechtsgebouw aan het Hasseltse station. Een dergelijke locatie past in het vernieuwende profiel dat de rechtenopleiding voorstaat en waarin sterk de nadruk ligt op aansluiting bij de rechtspraktijk en de beroepsgroepen. Gezien de vele pendelstudenten die de universiteit telt, is tot slot ook de ligging van de bibliotheek aan het station interessant.

Op de campus Hasselt wordt verder een draadloos netwerk voorzien met een bereik over de gehele campus. Dankzij deze WiFi aansluiting is de behoefte aan vaste pc's minder urgent. Ten behoeve van studenten die niet over een laptop of pc beschikken wordt er een computerleslokaal voorzien met ruimte voor 20 pc's. Alle klaslokalen worden daarnaast uitgerust met een dataprojector en netwerkaansluiting. De nodige elementen van ICT, automatisering en elektronische leeromgeving worden voorzien. De beide auditoria, die in de nieuwbouw zijn voorzien, zullen volledig uitgerust zijn met de audiovisuele voorzieningen en ICT-faciliteiten, aldus de instelling.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de materiële voorzieningen waarvan in de master gebruik zal worden gemaakt nog gedeeltelijk gerealiseerd moeten worden. Niettemin heeft de commissie zich afgaande op het 'Plan van eisen campus Hasselt' en de 'Visietekst uitbouw juridische bibliotheek in Limburg' wel een goed beeld kunnen vormen van wat in de nieuwbouw gerealiseerd gaat worden.

De commissie heeft tijdens de middagpauze van het locatiebezoek ook nog een bezoek gebracht aan de campus in aanbouw in Hasselt, op het voormalige gevangeniscomplex, om zich een voorstelling te kunnen maken van de grootte van het gebouwencomplex en de huisvesting van de rechtenopleiding in het bijzonder.

De commissie is op basis van één en ander tot een positief oordeel gekomen over de bij de start van de opleiding beschikbare materiële voorzieningen.

De onderwijsruimtes zullen toereikend blijken te zijn voor het te geven onderwijs en de onderwijskundige voorzieningen en outillage zullen naar verwachting van 'state of the art' kwaliteit zijn.

De instelling verdient een compliment voor de bibliothecaire voorzieningen die zij zowel voor de bacheloropleiding als de masteropleiding heeft weten te bedingen en realiseren.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.4.2 Facet 4.2. Studiebegeleiding

Er is voorzien in personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang.

Bevindingen

Basis voor de studiebegeleiding vormt het studiebegeleidingsprotocol van de UHasselt, waar nodig aangevuld met elementen uit de betreffende protocollen van UM en KULeuven. De coördinatie en aansturing van de studiebegeleiding berust bij het opleidingsbestuur. De uitvoering van de studiebegeleiding wordt aan operationeel verantwoordelijke organen toevertrouwd.

De instelling kent globaal gezegd drie vormen van studiebegeleiding, te weten: (i) voorlichting aan studiekezers, (ii) instroom- en doorstroombegeleiding en (iii) begeleiding tijdens de studie.

(i) De voorlichting aan studiekezers krijgt gestalte door middel van brochures, de studiekeuzegids 'Opleiding in de rechten', de website van de UHasselt, de Studiegids (die ook online beschikbaar is) en Infobeurzen en -dagen.

(ii) De instelling voorziet jaarlijks in een introductiedagen voor eerstejaars studenten, per studierichting. De studenten maken tijdens deze dagen kennis met medestudenten, stafleden, de ombuds en de onderwijskundigen. De eerstejaars worden vertrouwd gemaakt met het onderwijs- en examensysteem en krijgen tips over een efficiënte en effectieve studiestrategie en -planning. Zij kopen hun studiemateriaal aan en krijgen praktische inlichtingen over de organisatie en infrastructuur aan de UHasselt.

Voor de (bachelor-) en masterstudenten in de rechten worden de keuzemomenten in de loop van het curriculum, met name wat de doorstroom naar de masteropleiding betreft, ondersteund door informatieve sessies over studierichtingen, afstudeerrichtingen en opties.

(iii) Tijdens de studie valt de begeleiding uiteen in:

- *vakinhoudelijke begeleiding*, waarbij vooral een rol voor de tutor is weggelegd. Hij/zij coacht Hij/zij coacht de onderwijsgroep en helpt de studenten bij het identificeren van kennis die ze nodig hebben voor het oplossen van de casussen. De tutor bewaakt de voortgang van de onderwijsgroep en geeft studenten feedback op hun werk.
- *studieloopbaanbegeleiding*, die gegeven wordt door onderwijskundige medewerkers en studieadviseurs. Studenten kunnen bij hen terecht met alle problemen die een weerslag hebben op het studeren. Genoemde medewerkers en adviseurs zorgen voor preventieve en remediërende studiebegeleiding die zowel individueel als collectief wordt gegeven in het bijzonder op belangrijke scharniermomenten in het academiejaar (aanvang, na examenperiodes, na deliberatie) en voor hulp bij de ontwikkeling van studievaardigheden en studieplanning bij de studenten.
- *het bieden van faciliteiten*, in de vorm van (faalangst-/assertiviteits-) trainingen en van voorzieningen voor studenten in bijzondere omstandigheden: van studenten met een lichamelijke of psychische beperking, tot topsporters en studenten met een baan.
- *studieoverstijgende begeleiding*: voor de meer praktische en financiële problemen van het studentenleven is er de dienst studentenvoorzieningen die een mogelijke oplossing kan bieden. Op het studentensecretariaat kunnen studenten terecht voor alle administratieve aangelegenheden. De huisvestingsdienst heeft een kamerbestand ter beschikking, biedt woontoelages aan en helpt studenten met vragen en problemen op het gebied van huisvesting.

Verder zijn er mogelijkheden tot psycho-sociale begeleiding via de persoon van de maatschappelijk assistent van de UHasselt.

Overwegingen

De commissie meent dat door de instelling voldoende capaciteit wordt vrijgemaakt voor studiebegeleiding. Het aanbod dat de instelling in dat opzicht te bieden heeft is heel divers, studiebreed en studieoverstijgend. De instelling verdient een compliment voor het scala aan begeleidingsmogelijkheden dat zij toekomstige studenten te bieden heeft.

De informatievoorziening over de opleiding zou naar het oordeel van de commissie - afgaande op de presentatie van de opleiding in het aanvraagdossier - beter kunnen. De presentatie van de opleiding laat op verschillende punten te wensen over, zoals de commissie bij een aantal facetten al heeft aangegeven. Naar de studenten toe zou de informatie eenduidiger en helderder dienen te zijn dan de instelling nu in het aanvraagdossier heeft gedaan.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende, maar met de aanbeveling om wat meer werk te maken van een duidelijke presentatie van de opleiding.

4.4.3 Samenvattend oordeel onderwerp 4: Voorzieningen

De commissie heeft alle facetten met betrekking tot onderwerp 4 als voldoende gewaardeerd, daarmee krijgt ook het onderwerp zelf een voldoende waardering.

4.5 Interne kwaliteitszorg

4.5.1 Facet 5.1. Systematische aanpak

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

Bevindingen

Over het bestaan van een systeem van interne kwaliteitszorg meldt het aanvraagdossier onder meer het volgende:

“Bepalend voor de organisatie van de interne kwaliteitszorg, is de algemene opzet van de opleiding zelf. De invulling van de gezamenlijke georganiseerde (bachelor- en) masteropleiding in de rechten, alsook de operationalisering van onderwijs en onderzoek, gebeurt zoveel mogelijk voortbouwend op en in samenhang met de bestaande onderwijs- en onderzoeksexpertise van tUL en KULeuven.

Als basis voor deze geïntegreerde benadering wordt uitgegaan van het kwaliteitszorgprotocol van de UHasselt omdat het onderwijs van de opleiding op de campus Hasselt wordt aangeboden. Uit visitatierapporten van andere opleidingen blijkt de deugdelijkheid van dit systeem. Het kwaliteitszorgprotocol van de UHasselt is opleiding- en faculteitoverschrijdend waarmee geanticipeerd wordt op een toekomstige instellingsaccreditatie. Aangezien de onderwijs-evaluaties grotendeels elektronisch en geautomatiseerd plaatsvinden, is aansluiting bij dit systeem tot slot zeker ook (kosten)efficiënt. Indien aangewezen, wordt het kwaliteitszorgsysteem van de (bachelor- en) masteropleiding in de rechten aangevuld met elementen uit de betreffende protocollen van de UM en de KULeuven.

De coördinatie en aansturing van de interne kwaliteitszorg gebeurt door het opleidingsbestuur dat de schakel vormt tussen de opleiding en de rest van de organisatie, zowel binnen de UM, de UHasselt als de KULeuven. Als spil van de onderwijsorganisatie werkt dit orgaan ook aansturend inzake onderwijsaangelegenheden die een instellingsoverschrijdende afstemming behoeven en heeft het een verantwoordelijkheid in het voorbereiden en initiëren van het proces van curriculumherzieningen.”

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de instelling voor de voorgedragen opleiding in die zin heeft voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, dat zij ten behoeve van de onderwijs-evaluatie gebruik maakt van het kwaliteitszorgprotocol van de UHasselt. De onderwerpen van kwaliteitszorg die daarbij worden bestreken betreffen een vijftal hoofdgebieden, te weten: (i) de opleidingsonderdelen van het curriculum, (ii) het curriculum in zijn geheel, (iii) de onderwijsorganisatie (de onderwijsondersteunende en faciliterende aspecten), (iv) de internationalisering en (v) de docenten.

Voor deze onderwerpen van kwaliteitszorg wordt systematisch een cyclus van meten, beoordelen en verbeteren doorlopen, met betrokkenheid van alle actoren uit het onderwijsproces. Het opleidingsbestuur coördineert dit proces door middel van overleg over en de vaststelling van de werkplanning. Op basis van verslagen over de uitvoering neemt het opleidingsbestuur vervolgens maatregelen over de onderwijsverbetering. Daarnaast heeft dit orgaan een verantwoordelijkheid in het voorbereiden en initiëren van het proces van curriculumherzieningen.

Voor ieder opleidingsonderdeel wordt er een coördinerend verantwoordelijke aangesteld door het opleidingsbestuur die het onderwijs van het betreffende onderdeel ontwikkelt.

Aan de tUL staat een onderwijsmanagementteam (OMT) in voor de dagelijkse opvolging en bewaking van de kwaliteit van de opleidingsonderdelen. Docenten van de drie onderwijsinstellingen maken deel uit van dit OMT. Een studentafvaardiging maakt er eveneens deel van uit. Onderwijskundigen ondersteunen de werking ervan.

Het systeem van interne kwaliteitszorg zou naar het oordeel van de commissie in die zin nog wel verbetering behoeven dat - explicieter dan nu gebeurt - toetsbare streefdoelen worden geformuleerd, aan de hand waarvan geboekte resultaten zouden kunnen worden gemeten op beoogd of gewenst kwaliteitsniveau.

Verder stelt de commissie in het verband van het onderhavige facet vast dat sprake is van een snel teruglopende respons op de bevragingen/enquêtes van studenten per afgeronde module. Zij merkt dit als een punt van zorg aan en geeft de instelling in overweging om die bevragingen in een verplichte les te doen plaats vinden, waardoor (aannemelijk) een hogere respons verzekerd is.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.5.2 Facet 5.2. Betrokkenheid

Bij de interne kwaliteitszorg zullen medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief worden betrokken.

Bevindingen

Volgens zeggen van de instelling is voor de gezamenlijk georganiseerde (bachelor- en) masteropleiding in de rechten een evenwichtig en doelgericht zorgsysteem uitgewerkt waarbij alle aspecten van de opleiding op een systematische wijze bevroegd worden vanuit de perceptie van alle betrokkenen.

Om de kwaliteit van de opleiding te waarborgen, wordt een kwaliteitszorgcyclus geïmplementeerd die bestaat uit de volgende vier fasen: meting, beoordeling, bijstelling en follow-up van de effectiviteit van de bijstellingen.

De onderwerpen van kwaliteitszorg zijn in vijf hoofdgebieden te verdelen: (1) de opleidingsonderdelen van het curriculum, (2) het curriculum in zijn geheel, (3) de onderwijsorganisatie (de onderwijsondersteunende en faciliterende aspecten), (4) de internationalisering, en (5) de docenten

Voor de gebieden 1 tot en met 4 wordt systematisch de cyclus van meten, beoordelen en verbeteren doorlopen, met de betrokkenheid van de verschillende actoren uit het

onderwijsproces, aldus de instelling. Het opleidingsbestuur coördineert dit proces door middel van overleg over en de vaststelling van de werkplanning. Op basis van verslagen over de uitvoering neemt het opleidingsbestuur vervolgens maatregelen over de onderwijsverbetering. Daarnaast heeft dit orgaan een verantwoordelijkheid in het voorbereiden en initiëren van het proces van curriculumherzieningen. Voor ieder opleidingsonderdeel wordt er een coördinerend verantwoordelijke aangesteld door het opleidingsbestuur die het onderwijs van het betreffende onderdeel ontwikkelt.

Aan de UHasselt staat een onderwijsmanagementteam (OMT) in voor de dagelijkse opvolging en bewaking van de kwaliteit van de opleidingsonderdelen. Docenten van de drie onderwijsinstellingen maken deel uit van dit OMT. Een studentafvaardiging maakt er eveneens deel van uit.

Onderwijskundigen ondersteunen de werking ervan. Het curriculum zal tevens geregeld getoetst worden bij een 'klankbordgroep' samengesteld uit een twintigtal vertegenwoordigers van diverse juridische beroepen, enkele studentvertegenwoordigers en, in de toekomst, alumni van de gezamenlijk georganiseerde rechtenopleiding tUL/KULeuven. Opmerkingen in verband met knelpunten, studiedruk, cursusteksten, de onderwijsorganisatie, uurroosters of examens kunnen de studenten maken tijdens een evaluatievergadering. Dergelijke vergaderingen worden minstens eenmaal per blok georganiseerd om de onderwijsverzorging te bespreken.

Voor acute knelpunten in het onderwijs wordt een oplossing gezocht, in overleg met de ombudspersoon van het studiejaar en in samenspraak met de betrokken docenten. De ombudspersonen en de onderwijskundig medewerkers (studieadviseurs) spelen op drieërlei gebied een belangrijke rol in de interne kwaliteitszorg van het onderwijs, volgens de instelling. In de eerste plaats vernemen zij van studenten positieve en negatieve beoordelingen t.a.v. de onderwijsverzorging via de evaluatiecommissies en via de individuele begeleiding van studenten, alsook via hun ombudsfunctie tijdens het academiejaar. Bepaalde onderwijs- en examenregelingen kunnen via deze weg besproken worden met de betrokken docenten en/of met de beleidsorganen.

Op basis van studentenbeoordelingen en formele monitoringsgegevens (bijvoorbeeld overzichten van examenresultaten en studieloopbanen) geven de onderwijskundigen feedback aan de docenten ten behoeve van een stapsgewijze optimalisering van het onderwijs. De onderwijskundigen verrichten ook beleidsvoorbereidend- en evaluerend onderzoekswerk voor de beleidsorganen.

De docentenevaluatie is statutair bepaald en gebeurt, afhankelijk van de aanstelling van de betrokken docent, op basis van het kwaliteitszorgprotocol en de verantwoordelijkheid van de UM, de UHasselt dan wel de KULeuven.

Overwegingen

De instelling heeft, op voor de commissie inzichtelijke en overtuigende wijze, weten aan te tonen dat bij de interne kwaliteitszorg in de toekomst alle partijen worden betrokken die als 'stakeholders' bij de opleiding zijn aan te merken. Het kwaliteitszorgprotocol staat daar borg voor.

Wel wil de commissie hier nog als kanttekening vermelden dat het haar heeft bevreemd dat de studenten die op dit moment de bachelor Rechten aan de tUL volgen, als ook de docenten die de instelling zegt te willen gaan inzetten voor de voorgedragen master, maar zo weinig zijn gekend bij het opzetten van het programma daarvan. De commissie gaat

ervan uit dat deze 'stakeholders' in de toekomst intensiever bij de invulling en bewaking van het programma betrokken zullen worden.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.5.3 Samenvattend oordeel onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

De commissie heeft alle facetten met betrekking tot onderwerp 5 als voldoende gewaardeerd, daarmee krijgt ook het onderwerp zelf een voldoende waardering.

4.6 Conditie voor continuïteit

4.6.1 Facet 6.1. Afstudeergarantie

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen.

Bevindingen

In het aanvraagdossier formuleert de instelling de afstudeergarantie in de volgende bewoordingen: "De nodige financiële middelen zijn gegarandeerd (zie onder 6.2 en 6.3) om het verwachte aantal studenten het programma volledig te laten doorlopen. Bij onvoorziene omstandigheden of in gevallen van overmacht wordt voorzien dat studenten van de gezamenlijk georganiseerde masteropleiding in de rechten kunnen aansluiten bij de opleidingen in de rechten van de KULeuven en Maastricht University."

Overwegingen

Gelet ook op de door de instelling bij het locatiebezoek gegeven toelichting op dit punt is de commissie ervan overtuigd dat er voor instelling alles aan gelegen is om de continuïteit van de opleiding zeker te stellen. En gelet op de financiering waarvan zij zich uit het LSM-fonds heeft weten te verzekeren is die continuïteit in ieder geval tot het moment dat de werkingstoelage uit het Vlaams financieringssysteem de stabiele omvang van € 5.071.454 zal hebben bereikt (naar verwachting in 2021) gegarandeerd.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.6.2 Facet 6.2. Investerings

De voorziene investeringen zijn toereikend om de opleiding (inclusief voorzieningen) tot stand te brengen.

Bevindingen

De belangrijkste investeringen voor het tot stand brengen van de voorgedragen masteropleiding zijn feitelijk al gedaan bij de start van de bacheloropleiding in de rechten in 2008. Voor de bekostiging daarvan had de instelling een bedrag van 5 miljoen euro opstartfinanciering verworven uit het geconsolideerd resultaat van LRM²⁰ over 2006.

²⁰ Limburgse Reconvertiemaatschappij, de rechtsvoorganger van de huidige Stichting LSM

Naast de aanloopkosten voor de bachelor zijn uit dit budget ook de kosten voor de opstart van rechtswetenschappelijk onderzoek - dat de gehele rechtenopleiding (Faculteit rechten) aan de tUL ten goede komt - gefinancierd.

Daarnaast is de UHasselt volop bezig met de renovatie van de Oude Gevangenis en aansluitende nieuwbouw in Hasselt, waar met het oog op de uitbouw van een campus Humane Wetenschappen, onder meer de opleiding in de rechten (in haar geheel) zal worden gehuisvest. Voor de uitbouw van deze campus heeft de instelling financiering gevonden doordat de Stichting LSM²¹ bereid bleek een budget van 30 miljoen euro ter beschikking te stellen voor het realiseren van de geplande verbouw en nieuwbouw op het oude gevangeniscomplex. Vanaf de beoogde start van de masteropleiding, in september 2011, zullen alle onderwijsactiviteiten van rechten op deze campus in Hasselt plaatsvinden.

Overwegingen

De voorziene en getroffen investeringen zijn voldoende gebleken om de geplande start van de opleiding per september 2011 mogelijk te maken.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de voorgedragen opleiding als voldoende.

4.6.3 Facet 6.3 Financiële voorzieningen

De financiële voorzieningen zijn toereikend om het volledige opleidingstraject te kunnen aanbieden.

Bevindingen

De rechtenopleiding aan de UHasselt wordt - ingevolge een beslissing van de Vlaamse Regering bij het opstarten van de bacheloropleiding - eerst in oktober 2011 in het Vlaams financieringsstelsel (Vf) meegenomen. Vanaf (okt.) 2011 tot 2021 verloopt de werkingstoelage uit het Vf volgens een geleidelijk oplopend bijdrage in de reële kosten; te weten van € 222.460 in 2011 (okt-dec.) tot € 5.071.454 in 2021.

Eerst in 2021 bereikt de werkingstoelage uit het Vf de stabiele omvang, waarop de UHasselt voor de rechtenopleiding (bachelor én master), op kruissnelheid, aanspraak kan doen gelden.

Het verschijnsel dat een startende opleiding ingevolge het Vf-financieringsmechanisme eerst na verloop van een aantal jaren in aanmerking komt voor financiering op volle omvang wordt wel het 'na-ijleffect' genoemd. Dit na-ijleffect komt voor de rechtenopleiding over de periode 2011-2020 neer op een bedrag van rond de 10,9 miljoen euro.

De LSM heeft ten behoeve van de rechtenfaculteit een bedrag van die grootte gereserveerd en betaalbaar gesteld, waardoor voor de rechtenopleiding voor de jaren 2011-2020 de 'normale' (Vf-) financiering beschikbaar is, alsof er geen na-ijleffect is.

Daarmee is over de periode 2011-2020 in totaal een bedrag van € 41.338.589 beschikbaar, bestaande uit Vf-werkingstoelagen én LSM-reservering.

Dit bedrag komt overeen met een gemiddelde jaarlijkse opbrengst van € 4105 per jaar voor een bachelorstudent en € 4989 voor een masterstudent, vermeerderd met een bedrag ad € 340 per student aan verschuldigde bijdrage voor de opleiding.

Op basis van de huidige ramingen zijn in de periode 2011-2020 concreet de volgende bedragen beschikbaar voor de masteropleiding: $(4989 + 340) \times 292 = € 1.556.068$ in 2011,

²¹ Stichting van openbaar nut Limburg Sterk Merk, zie ook noot 18

oplopend tot $(5533 + 340) \times 292 = € 1.714.916$ in 2021, uitgaande van een instroom van 146 studenten in het eerste en 146 studenten in het tweede masterjaar (in totaal 292 studenten).

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de instelling op overtuigende en transparante wijze heeft aangetoond dat de voorziene financiering van de opleiding toereikend is om de opleiding voor het volledige opleidingstraject aan te bieden en voor langere termijn te kunnen continueren. Zij heeft één en ander voor de commissie op adequate wijze weten te onderbouwen met financiële documenten en andere relevante (beleids)stukken.

Oordeel

De commissie waardeert dit facet van de opleiding als voldoende.

4.6.4 Samenvattend oordeel onderwerp 6: Conditie voor continuïteit

De commissie heeft alle drie de facetten van onderwerp 6 als voldoende gewaardeerd, daarmee krijgt ook het onderwerp als zodanig een voldoende waardering.

5 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 4 weer.

Onderwerp	Oordeel	Facet	Oordeel
1 Doelstellingen opleiding	voldoende	1.1 niveau en oriëntatie	voldoende
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	voldoende
2 Programma	voldoende	2.1 eisen gerichtheid	voldoende
		2.2 relatie doelstellingen - programma	voldoende
		2.3 samenhang programma	voldoende
		2.4 studielast	voldoende
		2.5 toelatingsvoorwaarden	voldoende
		2.6 studieomvang	voldoende
		2.7 masterproef	voldoende
3 Inzet van personeel	voldoende	3.1 eisen gerichtheid	voldoende
		3.2 kwantiteit	voldoende
		3.3 kwaliteit	voldoende
4 Voorzieningen	voldoende	4.1 materiële voorzieningen	voldoende
		4.2 studiebegeleiding	voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	voldoende	5.1 systematische aanpak	voldoende
		5.2 betrokkenheid	voldoende
6 Conditie voor continuïteit	voldoende	6.1 afstudeergarantie	voldoende
		6.2 investeringen	voldoende
		6.3 financiële voorzieningen	voldoende

Eindoordeel: positief

Bijlage 1 – Samenstelling commissie

Voorzitter

prof.dr. G.J.M. van Wissen

Gerard van Wissen (1943) is emeritus hoogleraar Vergelijkend Staatsrecht aan de Universiteit van Amsterdam.

De heer van Wissen studeerde theologie en filosofie aan het Groot Seminarie te Warmond en behaalde lesbevoegdheid theologie aan de Katholieke Theologische Hogeschool te Amsterdam. Van 1968 tot 1974 was hij werkzaam als leraar catechese en maatschappijleer. Gedurende zijn leraarsperiode volgde hij in deeltijd de studie Rechten en Economie aan de Universiteit van Amsterdam. In 1982 promoveerde hij op het proefschrift 'De christen-democratische visie op de rol van de staat in het sociaal-economisch leven'.

Van 1998 tot 2008 vervulde de heer van Wissen ook nog de functie van onderwijsdirecteur van het Amsterdams Instituut voor Rechtsgeleerd Onderwijs, en was hij in die periode voor enige tijd ook portefeuillehouder Onderwijs in het facultair Bestuurlijk Overleg en geruime tijd vicedecaan van de Faculteit.

Lid

Mw. prof. mr. A.T. Ottow

Annetje Ottow (1965) is, sedert augustus 2007, hoogleraar Economisch Publiekrecht aan het Europa Instituut van de Universiteit Utrecht. Daarnaast is zij (vanaf april 2006) werkzaam als bestuurslid (geassocieerd lid van het college) van het zelfstandig bestuursorgaan Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA). Voordien was zij ruim vijftien jaar werkzaam in de advocatuur, eerst in Den Haag en Rotterdam, later in Brussel en Amsterdam. Vanaf 1998 was zij partner van de sectie Marktordering & Mededinging van het advocatenkantoor Houthoff Buruma. In de periode 2001-2006 was zij als advocaatadviseur aan dit kantoor verbonden en verrichtte zij promotieonderzoek bij het Instituut voor Informatierecht (IViR) van de Universiteit van Amsterdam. In juni 2006 promoveerde zij op het proefschrift 'Telecommunicatietoezicht. De invloed van het Europese en Nederlandse bestuurs(proces)recht.'

Lid

prof. mr. H. Simonart

Henry Simonart (1947) is emeritus gewoon hoogleraar Publiekrecht aan de Université Catholique de Louvain (UCL). Hij studeerde aan de faculteit Wijsbegeerte en Letteren en nadien aan de Rechtenfaculteit te Leuven.

Van 1969 tot 1972 was hij werkzaam aan de balie van het Hof van Beroep te Brussel (advocatenkantoor C.Cambier). In 1977 werd hij benoemd tot deeltijds academicus aan het Institut Catholique des Hautes Etudes Commerciales (ICHEC) te Brussel. Hij doceerde vanaf 1982 de 'Grondslagen van het recht' aan de faculteit Economische, Politieke en Sociale Wetenschappen (UCL) en de 'Bronnen van het recht' aan de faculteit Rechtsgeleerdheid (UCL).

Tijdens zijn loopbaan vervulde hij ondermeer de functies van academisch secretaris, voorzitter van de faculteitsraad, hoofd van het departement Publiekrecht en decaan van de faculteit Rechtsgeleerdheid (UCL).

Student-lid

Mw. G. De Fraeye

Gertie de Fraeye (1986) is studente in de master rechten aan de Universiteit Gent. Daarvoor behaalde ze al een master in de geschiedenis aan de KULeuven. Tijdens haar studentenjaren is Gertie op verschillende vlakken actief geweest op het gebied van kwaliteitszorg in het hoger onderwijs. Als ondervoorzitter en vervolgens voorzitter van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) was dit één van haar kerndossiers. Zij was ook lid in de externe audit panels die de kwaliteitszorgactiviteiten van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) doorlichtten. Hetzelfde heeft zij gedaan voor het Deense agentschap EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) in november 2010. Daarnaast is Gertie lid van het Register Committee van het European Quality Assurance Register (EQAR), dat kwaliteitszorgagentschappen toetst aan de European Standards and Guidelines.

Extern secretaris

mr. dr. Th.L. Bellekom

Theo Bellekom (1949) is directeur van adviesbureau Ars Docendi te Wassenaar. Hij verricht in dat verband naast advieswerkzaamheden ten behoeve van de NVAO onder meer ook juridisch gekwalificeerd werk in de functie van rechter-plaatsvervanger (Rechtbank Den Haag) en als lid en voorzitter van enkele bezwaarschriften- en klachtencommissies, o.a. van de gemeente Teylingen en de Universiteit Leiden. Hij was van 1974 tot 2003 als universitair (hoofd)docent Staats- en bestuursrecht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden. Hij is in 1987 aan die universiteit cum laude gepromoveerd op het proefschrift: 'Verfassungsfeinde en openbare dienst'.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend.

Procescoördinator

Mw. Lic. M. Wera

Michèle Wera is beleidsmedewerker bij de NVAO in Den Haag.

Datum samenstelling commissie: 31 augustus 2010

Datum aanstelling secretaris: 9 september 2010

Bijzondere elementen betreffende de samenstelling²²: geen.

22

a) heeft een lid zich uit de commissie teruggetrokken op grond van art.10, tweede lid van het Reglement van de NVAO "tot bepaling van methodologische regelen voor de uitvoering van de toets nieuwe opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse gemeenschap"?

b) Is een lid gewraakt op grond van art.11 van het onder a) bedoelde Reglement?

c) Is een lid in de loop van het beoordelingsproces weggevalen? Werd dit lid vervangen op grond van art.12 van het onder a) bedoelde Reglement?

Bijlage 2 – Programma vraaggesprekken en locatiebezoek

De commissie heeft een locatiebezoek gebracht aan de instelling op 19 november 2010 voor de toetsing van de nieuwe opleiding: Master in de rechten (master) van transnationale Universiteit Limburg (tUL) in samenwerking met KULeuven.

Locatie: tUL-vestiging te Hasselt: Instituut voor Materiaalonderzoek (IMO)
Wetenschapspark 1, Diepenbeek

Programma:

09.00 - 09.30 uur: Ontvangst en inzage documenten

09.30 - 10.00 uur: Sessie 1 - Gespreksronde met vertegenwoordigers van het instellingsbestuur

- *dhr. L. Delcroix*, voorzitter Raad van Bestuur UHasselt
- *mw. dr. M-P. Jacobs*, beheerder UHasselt
- *prof. dr. P. Janssen*, vicerector onderzoek UHasselt
- *mw. prof. dr. E. Nauwelaerts*, vicerector onderwijs UHasselt
- *prof. dr. L. De Schepper*, rector UHasselt

10.00 - 11.00 uur: Sessie 2 - Gespreksronde met vertegenwoordigers van het opleidingsbestuur, inclusief kwaliteitszorg

- *mw. mr. B. Engelen*, secretaris opleidingsbestuur UHasselt
- *mw. prof. dr. A.M. Draye*, lid opleidingsbestuur, tevens opleidingsdirecteur Rechten UHasselt
- *prof. dr. J. Hage*, lid opleidingsbestuur UM
- *prof. dr. H. Martens*, voorzitter opleidingsbestuur UHasselt
- *prof. dr. P. Van Orshoven*, lid opleidingsbestuur, tevens decaan faculteit der Rechten KULeuven
- *mw. dr. L. Quanten*, stafmedewerker onderwijs UHasselt

11.15 - 11.45 uur: Sessie 3 - Gespreksronde met vertegenwoordigers van het werkveld

- *dhr. A. Arts*, emeritus Eerste Voorzitter Grondwettelijk Hof
- *mr. F. Ruysschaert*, advocaat balie Tongeren en Stafhouder balie Tongeren
- *dhr. E. Smeets*, Ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg te Hasselt
- *mr. I. Valgaeren*, advocaat balie Hasselt en lid van het Opleidingsinstituut van de Orde van Vlaamse Balies
- *dhr. M. Verjans*, voorzitter ACV-Limburg
- *mr. M. Warson*, advocaat balie Hasselt

11.45 - 12.45 uur: Lunch en beraad commissie (besloten)

12.45 - 13.30 uur: Bezichtiging voorzieningen

13.30 -14.35: Sessie 4 - Gespreksronde met docenten

- *dr. S. Claessens* (UM) in ba. Rechten tUL: docent Law of the internal market, tevens portefeuillehouder Engelstalig onderwijs

- *mw. prof. dr. P. Foubert* (UHasselt) in ba. Rechten tUL: docente Beginselen van het recht en Arbeids- en sociaal zekerheidsrecht
- *prof. dr. G. Maes* (UHasselt) in ba. Rechten tUL: docent practica Oplossen van juridische problemen en Juridisch schrijven, tevens lid van het opleidingsbestuur en decaan faculteit Rechten
- *mw. prof. dr. I. Samoy* (KULeuven) docente Algemeen verbintenissen- en contractenrecht
- *prof. dr. B. Vanheusden* (UHasselt) in ba. Rechten: docent practicum Oplossen van juridische problemen, tevens docent Milieurecht verbonden aan het Centrum voor Milieukunde van de UHasselt

14.40 - 15.10 uur: Sessie 5 - Gespreksronde met (potentiële) studenten

- *de heer J. Aerden*, student derde bachelorjaar tUL-KULeuven, tevens voorzitter studentenvereniging Themis
- *dhr. N. Appermont*, student derde bachelorjaar rechten tUL-KULeuven
- *dhr P. Haelterman*, student derde bachelorjaar rechten tUL-KULeuven
- *mw. H. Koonen*, studente tweede bachelorjaar rechten tUL-KULeuven
- *mw. I. Verschueren*, student derde bachelorjaar rechten tUL-KULeuven

15.15 - 15.30 uur: Sessie 6 – Gesprek met vertegenwoordigers van het opleidingsbestuur

- *mw. prof. dr. A.M. Draye*, lid opleidingsbestuur, tevens opleidingsdirecteur Rechten UHasselt
- *prof. dr. G. Maes* (UHasselt), lid van het opleidingsbestuur

15.30 - 16.30 uur: Afsluitend beraad panel (besloten)

Bijlage 3 – Overzicht geraadpleegde documenten en bronnen

I. Informatiedossier instelling en bijbehorende stukken/bronnen

* *Aanvraag toets nieuwe opleiding 'Master in de rechten'*, tUL en KULeuven juni 2010 [pp. 1-65], met 17 bijlagen [pp. 66-171] te weten:

(1) Positief advies Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL), (2) Positief advies Associatie KULeuven, (3) Oordeel Erkenningscommissie macrodoelmatigheid Master in de rechten, (4) Samenstelling Opleidingsbestuur, (5) Brief Minister F. Vandenbroucke, (6) Samenstelling klankbordgroep rechten, (7) referentiekader rechten-notariaat, VLIR-visitatierapport, september 2006, (8) Beschrijving van de programmaonderdelen, (9) Blaudrukken van de onderwijsblokken, (10) Handleiding onderwijsvorm en -organisatie bachelor- en masteropleiding in de rechten, (11) Beschrijving personeel, (12) Plan van eisen campus Hasselt, (13) Visietekst uitbouw juridische bibliotheek in Limburg, (14) Uittreksel uit de notulen van de Raad van Bestuur van de UHasselt, (15) Voorlichtingsactiviteiten aan de UM en de KULeuven, (16) Studentenvoorzieningen aan de UM en de KULeuven, (17) Kwaliteitszorgprotocollen aan de UM en de KULeuven.

(i.v.m. het profiel van de instellingen)

* <http://www.kuleuven.ac.be> > Nederlands > Over KULeuven > Oprichtingsverklaring

* <http://www.tul.edu/> > tUL algemeen

II. Documenten die ter inzage waren gelegd ter gelegenheid van het locatiebezoek

* *Gedrukt onderwijsmateriaal van de bacheloropleiding in de rechten tUL-KULeuven*

Ter inzage lag het onderwijsmateriaal van de 22 blokken die van 15 september 2008 tot en met 29 oktober 2010 georganiseerd werden.

Van elk blok lag er steeds een zogeheten 'blokboek' en een reader, of een blokboek en de voor het betreffende blok voorgeschreven literatuur, in de vorm van één of meer (hand)boeken, of monografieën.

Als algemeen naslagwerk voor de ba-opleiding werd in die periode gebruik gemaakt van de *Studentencodex UHasselt* Deel I-II en III-V Larcier (ter inzage lag de editie van 2010-2011)

* *Documenten inzake kwaliteitszorg*, te weten:

- verslagen van evaluatievergaderingen met staf en studentenvertegenwoordigers die tot en met 29 oktober 2010 georganiseerd werden;
- enquêterapporten: rapporten van de elektronische studentenbevragingen die tot en met 29 oktober 2010 afgenomen werden;
- examenresultaten: rapporten van de resultaten van de examens tot en met 29 oktober 2010 afgenomen

- staff development-documenten: (i) Handouts van jaarlijkse studiedagen omtrent doceren in de rechtenopleiding tUL-KULeuven; (ii) instructies omtrent het opstellen van onderwistaken in een probleem- en opdrachtgestuurd onderwijssysteem; en (iii) instructies omtrent het opstellen van blokboeken.

* *Beleidsdocumenten*: verslagen van de vergaderingen van het opleidingsbestuur tot en met 29 oktober 2010

III. Documenten die door de instelling (na de aanvraag nog) zijn nagezonden

* *Beantwoording van de brief van de Commissie van deskundigen (van 14 oktober) met aanvullende vragen naar aanleiding van de bespreking van het aanvraagdossier*, 11 november 2010;

* *Beantwoording van de brief van de Commissie van deskundigen (van 23 november) met aanvullende vragen naar aanleiding van het locatiebezoek*, 10 december 2010

IV. Overige documenten

* *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen*, NVAO 1 september 2009

* *Handreiking toets nieuwe opleiding Vlaamse Gemeenschap*, NVAO 1 september 2009

* *Notitie 'Panel: samenstelling, taakstelling en werkwijze panel'*, NVAO 13 juli 2006

* *Decreet betreffende de kwalificatiestructuur (30-4-2009)*:

www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14111

* *Handleiding 'Uitschrijven domeinspecifieke leerresultatenkaders'*, proefversie voor de pilot, VLIR-VLHORA, Brussel 2010

Bijlage 4 – Lijst keuzevakken

Uit de masterprogramma's rechten UM en KULeuven:

Clusters	Afstudeerrichting	
	Rechtsbedeling	Overheid en recht
Internationaal en Europees recht	Civil Litigation in Europe (UM) 6 SP	European Law and Integration (UM) 6SP
	European Contract Law (KULeuven) 6 SP	EU Trade Law and Governance (UM) 6 SP
	European Criminal Law (KULeuven) 6 SP	Humanitarian and Security Law from a European Perspective (KULeuven) 4 SP
	European Property Law (UM) 6 SP	
	European Tort Law (UM) 6 SP	
	Europees burgerlijk procesrecht (KULeuven) 4 SP	
	International and Comparative Commercial Law (UM) 6 SP	
	International Criminal Law (UM) 6 SP	
	International Dispute Settlement (UM) 6 SP	
The Court of Justice and the Emerging Common Law of Europe (KULeuven) 5 SP		
Privaatrecht	Bank- en effectenrecht (KULeuven) 6 SP	Comparative Corporate Governance (UM) 6 SP
	Comparative Company Law (UM) 6SP	
	Copyright and Related Rights (UM) 5 SP	
	Intellectual Property Law (UM) 6 SP	
	Intellectuele rechten (KULeuven) 6 SP	
	Rechtshandeling en Overeenkomst (UM) 6 SP	
	Vennootschapsrecht (KULeuven) 6 SP	
Corporate Social Responsibilities (UM) 6 SP		
Publiekrecht		Comparative Administrative Law (UM) 6 SP
		Decentraal bestuur (UM) 6 SP
		Federale systemen (KULeuven) 6 SP
		Regering en Parlement (UM) 6 SP
		Welzijnsrecht (KULeuven) 4 Sp
	Vreemdelingenrecht (KULeuven) 4 SP	

(Nationaal, Internationaal en Europees) Fiscaal recht	Estate Planning: bedrijfsopvolging (UM) 6 SP	Belasting op toegevoegde waarde (KULeuven) 6 SP
		Comparative Corporate Taxation (UM) 6 SP
		Cross-Border Taxation of Human Capital (UM) 6 SP
		European Taxation (KULeuven) 6 SP
		European Value Added Tax (UM) 6 SP
		Fiscaal procesrecht (KULeuven) 4 SP
		Fiscaal vermogensbeheer, met inbegrip van registratie- en successierechten (KULeuven) 4 SP
		Intern Taxplanning and Transfer Pricing (UM) 6SP
		International and European Tax Law (UM) 6SP
		International Taxation (KULeuven) 6 SP
		International Taxation of Business Income (UM) 6 SP
		Personenbelasting (KULeuven) 6 SP
		Tax Policy in the European Union (UM) 6 SP
Verdieping formeel belastingsrecht (UM) 6 SP		
Metajuridica	Anthropology of Law (KULeuven) 5 SP	
	Deontologie (KULeuven) 5 SP	
	Economic Analysis of Law (KULeuven) 5 SP	
	European Legal Theory (KULeuven) 5 SP	
	Law and Economics (UM) 6 SP	
	Professionele ethiek (UM) 6 SP	
	Psychology and Law (UM) 6 SP	
	Rechtsfilosofie (KULeuven) 5 SP	
	Rechtsgeschiedenis (KULeuven) 5 SP	
	Rechtssociologie (KULeuven) 5 SP	
	Togavaardigheden (UM) 6SP	
	Rechtspsychologie in bewijs (UM) 6 SP	
Overige	ICT-recht (KULeuven) 4 SP	
	Medisch recht (KULeuven) 4 SP	

Op individueel verzoek kan door het opleidingsbestuur toestemming worden gegeven om uit de juridische masterprogramma's van de UMaastricht of de KULeuven één ander keuzevak op te nemen, tot ten hoogste 6 ECTS.

Bijlage 5 – Domeinspecifiek leerresultatenkader

Het aanvraagdossier betreft een reeds bestaande opleiding, die voor de aanvragende instelling echter nieuw is en die domeinspecifieke leerresultaten (eindkwalificaties) behelst, die niet gezamenlijk met de instellingen waar de opleiding reeds bestaand is - en onder coördinatie van Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) - zijn uitgeschreven, als bedoeld in art. 5 bis van het Flexibiliseringsdecreet.²³

Aan de aanvragende instelling kan in een dergelijk geval gevraagd worden om de eigen leerresultaten/eindkwalificaties, zoals geformuleerd in het aanvraagdossier, in een overzichtstabel te vergelijken met de leerresultaten van bestaande andere opleidingen. De commissie meende dat daar in het onderhavige geval geen aanleiding toe bestond, omdat doelstellingen van de opleiding en de daarmee te bereiken eindkwalificaties - als beschreven in het aanvraagdossier - aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader zoals dat door de VLIR is gebruikt bij de meest recente onderwijsvisitatie Rechten-Notariaat in 2006²⁴ en ze daarenboven nog zijn afgestemd met de KULeuven, die partnerinstelling is bij de voorgedragen opleiding en over een bestaande masteropleiding Rechten beschikt.

Bij het formuleren van de domeinspecifieke leerresultaten in de aanvraag is - volgens de instelling - beoogd zo nauw mogelijk aan te sluiten bij genoemd domeinspecifieke referentiekader Rechten-Notariaat van de VLIR, zij het wel met een aantal eigen accenten, zoals hierna nog zal blijken. De beoogde leerresultaten van een masteropleiding rechten, zoals geformuleerd in het referentiekader, maken integraal deel uit van de voorgestelde opleiding, zoals blijkt uit het letterlijk overnemen van de desbetreffende passage uit het referentiekader in de tekst van de aanvraag:

“Het opzet moet hier zijn het bereiken van niveau in kennis, inzicht en vaardigheden, dat hoger is dan in de bacheloropleiding, door het uitdiepen van een aantal materies, met een bijzondere aandacht voor:

- de multidisciplinariteit van het recht,
- zijn internationale dimensie,
- een aanpak die de analytisch-kritische ingesteldheid van de student bevordert, nodig om autonoom een probleem juridisch te analyseren en op te lossen, en om juridisch te argumenteren.

De student moet ertoe gebracht worden algemeen en specifiek beroepsgerichte competenties te beheersen om zijn kennis en vaardigheden zelfstandig aan te wenden op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.”

Verder bouwt de opleiding, volgens opgaaf van de instelling, voort op het gegeven dat - met name het laatste decennium - naast de formele geschilprocedures tal van alternatieve vormen van conflictoplossing en van conflictbemiddeling opgang hebben gemaakt en wettelijke uitwerking hebben gekregen, zoals: mediation, herstelbemiddeling, arbitrage, tussenkomst van ombudspersonen, klacht- en tuchtrechtelijke procedures en - in wijder verband - de (bestuurlijke) convenanten en bestuursafspraken.

Om gelijke tred te houden met deze ontwikkelingen zullen juristen zich tevens moeten ontwikkelen tot conflictvermijdende, oplossingsgerichte en faciliterende begeleiders bij

²³ Art. 5 bis werd ingevoegd bij decreet van 30 april 2009 (Decreet betreffende de kwalificatiestructuur, art. 32).

²⁴ Het referentiekader staat beschreven in het visitatierapport 'De onderwijsvisitatie Rechten – Notariaat', VLIR, Brussel september 2006, pp. 21-26

juridische problemen, aldus de instelling. In de opleiding wordt aan die verschillende rollen die een jurist in het rechtsbedrijf te vervullen krijgt aandacht besteed.

Daarnaast bedoelt de opleiding ook aan te sluiten bij de relevante internationale context, aldus de instelling. Dit komt tot uitdrukking in het feit dat opleiding aandacht besteedt aan rechtsvergelijking en Europees recht, en wel vanuit het perspectief van 'multilevel governance', d.w.z. de idee dat nationale rechtsstelsels zich niet meer geïsoleerd van elkaar en van het supranationale en internationale recht laten bestuderen, maar allengs meer met elkaar verweven raken en elkaar beïnvloeden via processen van constante interactie.

De commissie stelt vast dat het domeinspecifieke leerresultatenkader van de nieuwe opleiding Master in de rechten onmiskenbaar bedoelt aan te sluiten bij de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS) en de descriptor-elementen die het Decreet betreffende de kwalificatiestructuur²⁵ opsomt voor een masteropleiding.

²⁵ Art. 6 § 1 geeft een opsomming van descriptor-elementen, verdeeld over acht zogenaamde VKS-niveaus.

Bijlage 6 – Lijst met afkortingen

AAP	Assisterend Academisch Personeel
BAP	Bijzonder Academisch Personeel
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
AUHL	Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg
ba	bachelor
CID	Centrale Informatica Dienst
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECTS	European Credit Transfer System
EVC	Elders verworven competenties
EVK	Eerder verworven kennis
ICT	Informatie en communicatietechnologie
KULeuven	Katholieke Universiteit Leuven
LSM	Stichting Limburg Sterk Merk
ma	master
MILL	Maastricht Internet Law Library
MU	Maastricht University
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OMT	onderwijsmanagementteam
tUL	transnationale Universiteit Limburg (= samenwerkingsverband van UM en UHasselt)
UHasselt	Universiteit Hasselt
UBM	Universiteitsbibliotheek Maastricht
UM	Universiteit Maastricht
Vf	Vlaams financieringssysteem
VKS	Vlaamse kwalificatiestructuur
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
ZAP	Zelfstandig Academisch Personeel

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding Master in de rechten (master) van de transnationale Universiteit Limburg in samenwerking met Katholieke Universiteit Leuven.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer # 4420